

Vlaams
Parlement

vergadering **C212**
zittingsjaar 2016-2017

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Onderwijs

van 20 april 2017

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Katrien Schryvers aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het gezondheidsbeleid in scholen – 1382 (2016-2017)	
VRAAG OM UITLEG van Bert Moyaers aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het gezondheidsbeleid in scholen – 1436 (2016-2017)	3
VRAAG OM UITLEG van Elke Van den Brandt aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het capaciteitstekort en het nieuwe inschrijvings-systeem voor de Brusselse secundaire scholen – 1619 (2016-2017)	13
VRAAG OM UITLEG van Tine Soens aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de deelname van Vlaamse universiteiten aan controversiële projecten in Israël – 1629 (2016-2017)	22
VRAAG OM UITLEG van Tine Soens aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de werking van de ombudsdiensten bij universiteiten – 1630 (2016-2017)	25
VRAAG OM UITLEG van Vera Celis aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de communicatie rond het recht op tijdelijk onderwijs aan huis voor langdurig zieke leerlingen – 1703 (2016-2017)	28
VRAAG OM UITLEG van Ingeborg De Meulemeester aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de voorzieningen binnen de centra voor volwassenen-onderwijs (CVO) voor cursisten met een beperking – 1738 (2016-2017)	32
VRAAG OM UITLEG van Kathleen Krekels aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers – 1742 (2016-2017)	34

**VRAAG OM UITLEG van Katrien Schryvers aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het gezondheidsbeleid in scholen
– 1382 (2016-2017)**

**VRAAG OM UITLEG van Bert Moyaers aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het gezondheidsbeleid in scholen
– 1436 (2016-2017)**

Voorzitter: mevrouw Kathleen Helsen

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (CD&V): Collega's, deze vragen waren eerder al eens geagendeerd, maar door agendaproblemen zijn ze in afspraak met collega Moyaers uitgesteld tot vandaag, waarvoor mijn dank.

Minister, het gezondheidsbeleid van de scholen blijft een belangrijk thema. Wie al op jonge leeftijd leert om gezonde keuzes te maken, heeft immers meer kans om dat ook op latere leeftijd te doen. En hoe we het ook draaien of keren, scholen maken nu eenmaal een wezenlijk deel uit van de leefomgeving van kinderen en jongeren. Gezonde keuzes op het vlak van voeding zijn belangrijk voor een gezond gewicht, gezonde tanden, een goede concentratie – kortom: voor een algehele goede gezondheid. Gisteren lasen we nog, naar aanleiding van de PISA-resultaten (Programme for International Student Assessment), dat bewegen en een gezonde levensstijl zorgen voor betere resultaten op school. Tijdens de commissievergadering van 8 december 2016 zei u terecht dat de school daar echt een voorbeeld in kan zijn.

Het onderwerp kwam hier al meermaals aan bod. In antwoord op mijn vraag om uitleg van 1 oktober 2015 sprak u al over de indicatorenbevraging van het Vlaams Instituut voor Gezondheidspromotie en Ziektepreventie (VIGeZ), die werd gehouden in 2015 en waarvan de resultaten intussen bekend zijn. Daaruit blijkt dat middelbare scholen niet zo goed scoren als het gaat over het aanbod van frisdrank, snacks, fruit en mogelijkheden om te roken. Zo is het aantal frisdrank- en snoepautomaten niet gedaald, het aanbod van gratis fruit daarentegen wel. En omgaan met roken gebeurt op een meer flexibele manier dan voorheen. De lagere scholen doen het veel beter, al daalt ook daar het aanbod van fruit en melk.

Het waterbeleid gaat er zowel in het secundair als in het basisonderwijs op vooruit. Steeds meer scholen laten leerlingen toe om ook in de les te drinken. Als het op bewegen aankomt, scoren wederom de basisscholen het best. 93 procent van de basisscholen last bewegingstussendoortjes in. In de secundaire scholen gaat het om slechts 16 procent. 40 procent van hen geeft wel een extra uur lichamelijke opvoeding.

Op 28 november 2016 ondertekenden de onderwijskoepels en de Federatie Voedingsindustrie (FEVIA) een engagementsverklaring om in de scholen geen gesuikerde dranken en ongezonde tussendoortjes meer aan te bieden. De engagementsverklaring geeft, zo stelde u in antwoord op mijn eerdere vraag om uitleg daarover, een betere onderhandelingspositie tegenover leveranciers. Voor de engagementsverklaring werden resultaten uit de indicatorenbevraging van 2012 van VIGeZ gebruikt. De nieuwe cijfers tonen duidelijk aan dat zo'n overeenkomst echt nodig is, maar dat het niet bij die woorden mag blijven. De engagementsverklaring houdt immers geen verplichting in.

U uitte eerder ook al een aantal streefdoelen. Tegen het schooljaar 2017-2018 is het de bedoeling dat 60 procent van de secundaire scholen helemaal geen

gesuikerde frisdranken meer aanbiedt. In de lagere scholen mikt u op 75 procent. Tegen het schooljaar 2020-2021 wordt ernaar gestreefd alle dranken die onder het uitdoofbeleid vallen, te doen verdwijnen. Ongezonde tussendoortjes zouden tegen 2017-2018 in driekwart van alle scholen verbannen moeten zijn. In 2020-2021 moet dat het geval zijn in alle scholen. Met de cijfers van VIGeZ in gedachten wil ik hier graag een aantal vragen stellen over die doelstellingen, minister.

U hebt toen ook aangestipt hoe u de scholen wilt motiveren om hun gezondheidsbeleid echt ter harte te nemen. Een positieve motivatie is inderdaad belangrijk. U vernoemde toen de website gezondeschool.be, de webtool Kieskeurig en het plan om affiches te maken. Ook de engagementsverklaring zou vanaf volgend schooljaar gemonitord worden, zodat kan worden nagegaan of en waar extra inspanningen eventueel nodig zijn.

Minister, kunt u meer duiding geven bij de resultaten van de indicatorenbevraging van VIGeZ uit 2015? De bevindingen uit die indicatorenbevraging tonen aan dat er toch nog heel wat inspanningen nodig zijn, vooral bij de secundaire scholen. Welke bijkomende inspanningen zult u doen om de vooropgestelde doelen met betrekking tot het aanbod van ongezonde snacks en dranken te behalen? Hoe motiveert u vooral de secundaire scholen om bewegingstussendoortjes in te lassen? En hoe wilt u de scholen, vooral de secundaire scholen, motiveren om in te zetten op een wateraanbod en een gezond drinkgedrag?

De voorzitter: De heer Moyaers heeft het woord.

Bert Moyaers (sp.a): Voorzitter, op mijn beurt dank om de vraag te willen uitstellen. Ze dateert intussen van 2 maart. In zo'n periode wordt een mens soms al wat slimmer. Ik wil daarom voorstellen, minister, om het stukje over het zwemmen in deze vraag te laten vallen, omdat ik daar ondertussen elders al wat antwoorden op verkregen heb.

Volgens recente cijfers van het VIGeZ is een goed gezondheidsbeleid op scholen zeker geen luxe. Basisscholen waren lang de grootste focus van een goed gezondheidsbeleid en plukken daar nu de vruchten van. In vrijwel geen enkele basisschool in Vlaanderen wordt frisdrank aangeboden aan de leerlingen. Ook ongezonde snacks als chips en chocolade worden gemeden. Zelfs chocolademelk en fruitmelk worden steeds minder aangeboden. Slechts 43 procent van de basisscholen biedt dit aan. Kinderen worden ook actief aangemoedigd om te bewegen in en tussen de lessen.

Als we dan echter naar de secundaire scholen kijken, zien we een heel ander verhaal. Waar in het lager onderwijs 93 procent van de leerlingen kan genieten van een verfrissend bewegingstussendoortje, gebeurt dat slechts in 16 procent van de secundaire scholen. In 36 procent van de scholen zijn bovendien nog steeds ongezonde snacks gemakkelijk verkrijgbaar. Ook frisdrank blijft heel gemakkelijk te verkrijgen. En dat is een probleem, minister. Als kinderen doormaken van het basis- naar het secundair onderwijs, hebben zij baat bij een eenduidig en doorgetrokken beleid als het aankomt op gezondheid. Maar als je plots in een omgeving komt waar alle snacks en dranken die je voorheen op school niet kon krijgen, voorhanden zijn en je je extra bewegingsmomenten niet meer krijgt, heeft dat een grote impact op jongeren. Leerlingen moeten ook in het secundair onderwijs bewust worden gemaakt van gezonde voeding.

Minister, aangezien ik weet dat u sport en gezondheid bij kinderen en jongeren hoog in het vaandel draagt, wil ik u de volgende vragen stellen. Hebt u al overleg gepleegd met uw collega, minister Muyters, over mogelijke acties voor sportpromotie op school? Zijn er plannen om de engagementsverklaring inzake frisdrank uit te breiden naar andere domeinen waar jongeren centraal staan? Zijn er bijvoorbeeld plannen om dat door te voeren in het deeltijds kunstonderwijs, de

sportclubs, jeugdverenigingen enzovoort? We zagen ook minder positieve cijfers in de media wat het roken in secundaire scholen betreft. Ik moet toegeven dat die cijfers mij ook verontrusten, want steeds vaker zie ik 's morgens aan bushaltes en aan stations jongeren met een elektronische of een echte sigaret. Zeker de elektronische variant is in opmars. Het probleem met die producten is dat we nog altijd niet duidelijk weten hoe schadelijk ze zijn. Gewoon niet leren roken is dus nog altijd een beter alternatief. Hoe denkt u die verontrustende tendens tegen te gaan?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Geachte leden, dank u voor deze interessante vragen. Het VIGeZ peilde in 2015 in samenwerking met de Vereniging voor Alcohol- en andere Drugproblemen (VAD) naar het gezondheidsbeleid van basisscholen en secundaire scholen. Ze hebben meer dan 700 Nederlandstalige basisscholen en bijna 250 secundaire scholen in Vlaanderen en in Brussel gevraagd een uitgebreide vragenlijst in te vullen. Dat is de zogenaamde indicatorenbevraging. De vorige peiling vond plaats in 2012. Daar zat dus drie jaar tussen. Zo'n indicatorenbevraging laat toe te zien hoe het is gesteld met een aantal thema's uit het gezondheidsbeleid van scholen. Algemeen scoren zowel basis- als secundaire scholen goed op het vlak van gezondheid.

We zien dat in vergelijking met 2012 de basisscholen sterker inzetten op een bewegingsbeleid. Zo valt op dat altijd maar meer basisscholen bewegingstussendoortjes tijdens de lessen organiseren en in extra lessen lichamelijke opvoeding voorzien. Het secundair onderwijs maakt een sprong voorwaarts wat het alcohol- en drugbeleid betreft. Voor een beleid met betrekking tot gezonde voeding gaan secundaire scholen er evenwel op achteruit. Ze bieden minder fruit aan, en meer snacks. Dat is dus niet zo positief.

Een belangrijke conclusie uit die indicatorenbevraging van 2015 is dat er heel wat inspanningen worden gedaan en dat er op de meeste vlakken, denk ik, toch wel vooruitgang wordt geboekt, maar uiteraard kunnen scholen niet op hun lauweren blijven rusten. Integendeel, ze kunnen zeker op het vlak van het voedingsbeleid nog vooruitgang boeken. Dat kan onder andere door het opdrijven van de frequentie van fruit en groenten als tussendoortje en door het verminderen van het aanbieden van fruitsap en gezoete melkdranken in het basis- en secundair onderwijs. Vandaag was er trouwens nog een groot artikel in de krant over het Europese fruitproject, waar scholen te weinig op inspelen. Daarnaast is er zeker groeipotentieel voor het bewegingsbeleid.

Hoe moeten we daar nu mee omgaan? Er werd gevraagd hoe we het promoten van meer gezonde dranken en tussendoortjes nu gaan aanpakken. Ik verwijs in eerste instantie naar de engagementsverklaring die we hebben ondertekend met de hele sector, dus met alle koepels en netten, maar ook met de wereld van de bedrijven. Dat laatste wil ik toch ook wel onderstrepen. Voor mij is dat echt cruciaal. Je kunt zeggen dat scholen moeten werken aan gezonde voeding, maar als het aanbod dat ze bijvoorbeeld krijgen om automaten te vullen, alleen maar gesuikerde dranken bevat, dan wordt dat moeilijker. Het is nu voor de allereerste keer dat de sectoren zelf hebben gezegd dat ze actief promotie zullen voeren met een aanbod aan gezonde producten, waarvoor dan de lijst van het VIGeZ wordt gebruikt, en dat ze scholen in staat zullen stellen om daar gemakkelijker op in te spelen. Dat is natuurlijk een goede manier van werken. Ik was onlangs samen met mijn collega's, de ministers van Onderwijs van de Franse en de Duitstalige Gemeenschap. Mijn Franstalige ambtgenote was zeer geïnteresseerd in de manier waarop wij dat convenant hebben gesloten, en ze hebben ondertussen ook al de voedingsindustrie gecontacteerd om tot eenzelfde overeenkomst te komen, omdat dat natuurlijk de beste manier is om scholen ook te stimuleren om in een gezond aanbod te voorzien.

Wat zit daar allemaal in? Producten zoals water en melk worden aangemoedigd, andere producten zoals gesuikerde dranken worden ontmoedigd, en we willen scholen daarin ondersteunen via de Kieskeurig-richtlijnen van het VIGeZ. Scholen zullen in de toekomst ook nog extra worden ondersteund, onder andere via het actieplan 'Hoog tijd voor geZONTijd'. Voor de vakantie was dat nog niet goedgekeurd. Ondertussen is dat tijdens de laatste bijeenkomst van onze Vlaamse Regering voor het paasreces goedgekeurd, op 31 maart. Over dat actieplan is zeer ruim overlegd, met heel veel stakeholders, zoals de onderwijsverstrekkers en de Vlaamse Scholierenkoepel, maar ook met de administraties van Welzijn en Sport en experts op het vlak van gezondheid. Het actieplan werd ook aangevuld op basis van het advies dat de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) heeft opgemaakt.

De eerstvolgende indicatorenbevraging van 2018 zal toelaten om te zien of de voorgestelde acties vruchten afwerpen en of er nog moet worden bijgestuurd. Belangrijk is uiteraard dat de inspanningen niet alleen worden gedaan door de overheid, maar dat alle partijen die een rol kunnen spelen in het aanmoedigen van het gezondheidsbeleid van scholen, onder andere de leden van de commissie Onderwijs maar ook de leden van de commissie Onderwijs en Samenleving van de Vlaamse Onderwijsraad, een steentje bijdragen.

Hoe zullen we nu scholen motiveren tot bewegingstussendoortjes? Ik heb tot mijn zeer grote vreugde vastgesteld wat het project 'One Mile a Day' op dit ogenblik al heeft teweeggebracht in lagere scholen. Zien bewegen doet bewegen. Scholen spelen enthousiast in op goede ambassadeurs. Het secundair onderwijs is moeilijker. U hebt de analyse gezien van het minder bewegen van jongeren, en zeker van pubers – en er is nog een verschil tussen meisjes en jongens. Daarom starten wij een pilootproject op vanaf 1 september 2017, vanaf volgend schooljaar dus. Wij hebben een oproep gedaan om een aantal secundaire scholen als pilotschool te kunnen engageren. Het is de bedoeling om uit dit pilootproject te leren en na te gaan wat de mogelijke drempels voor bewegingstussendoortjes kunnen zijn. U weet dat de deelnemende scholen allerhande zaken moeten uittesten en dat er universitaire begeleiding is om de nulmeting te doen en ook om de impact van het bewegen op de schoolse prestaties van de jongeren te meten. Het is de eerste keer dat we zoiets doen. Stel dat we de verwachte conclusies krijgen, dat er dus een zeer positieve impact is, dan kan dit een hefboom zijn om vanaf 2018 nog andere scholen ertoe aan te zetten om bepaalde goede praktijken toe te passen.

Ik zou het niet aandurven om geen contact met mijn collega-minister Muylers op te nemen! Mijn administratie en het kabinet hebben heel wat overleg gehad met de collega's van Sport, maar ook met de collega's van Welzijn. Zo zetelt het Departement Onderwijs en Vorming in het Vlaams Bureau voor Schoolsport, en is er heel wat overleg geweest met betrekking tot het actieplan 'Hoog tijd voor geZONTijd'. Mogelijke acties rond sportpromotie op school worden in het verlengde van alle opgesomde overlegmomenten meegenomen. En bovendien hebben mijn collega's Jo Vandeurzen en Philippe Muylers het actieplan mee ingediend. Het is dus goedgekeurd door de Vlaamse Regering op initiatief van drie ministers en niet alleen op initiatief van mijzelf als minister van Onderwijs. Dat toont aan dat ook zij hun schouders ten volle onder die promotie zetten.

Zal de engagementsverklaring worden uitgebreid naar andere domeinen? Dat is een zeer interessante vraag. In eerste instantie is de engagementsverklaring gericht op het aanbod tijdens de reguliere schooldag in het basis- en secundair onderwijs. De uitgangspunten ervan kunnen uiteraard ook binnen het deeltijds kunstonderwijs (dko) een gezondheidsbevorderend effect hebben. Ik zal dit opnemen met de onderwijsverstrekkers binnen het dko. Maar, collega's, het is een enorme opdracht om die cultuur ook in Onderwijs binnen te brengen. Ik wil mij daar nu in eerste instantie op focussen. In de andere beleidsdomeinen ben ik niet bevoegd. Uiteraard zijn de mensen bereid om de kennis en de ervaring te

delen. Maar de uitdaging is groot. Ik ben ook benieuwd hoe de sector van de frisdranken en de tussendoortjes een actief beleid zullen voeren ten aanzien van de scholen en wat de hefboom daarvan kan zijn. Ik heb begrepen dat de signalen positief zijn. Bij de bedrijven wordt de klik langzaam maar zeker gemaakt. Heel veel consumenten zijn geïnteresseerd, zeker in die suikerarme varianten.

Hoe gaan we om met het roken in secundaire scholen? Het VIGeZ ondersteunt de scholen voor hun rookbeleid met tal van concrete initiatieven. Sinds vorig jaar is er ook SmartStop, een nieuwe manier om jongeren te begeleiden bij het stoppen met roken. Het programma is voor rokers tot twintig jaar en bestaat uit een infosessie op school voor zowel rokende als niet-rokende jongeren van de tweede en derde graad secundair onderwijs, gegeven door een erkende tabakoloog. Tijdens de infosessie komt zowel tabakspreventie als stoppen met roken aan bod. Er zijn een vijftal rookstopconsultaties die bij voorkeur plaatsvinden binnen de school. De jongeren volgen bij voorkeur per twee de consultaties. Zij worden daarbij begeleid door een tabakoloog. Er is ook een SmartStop-app, die het rookgedrag van de jongere registreert en tips geeft over stoppen met roken. De jongere komt via de app in contact met andere SmartStoppers en kan ook raad vragen aan zijn tabakoloog. Tot hier onze antirook-inspanningen.

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (CD&V): Dank u, minister. Het thema is hier al meermaals aan bod gekomen. Ook na het onderschrijven van die engagementsverklaring hebben we er hierover gesproken en hebben we onderstreept hoe ontzettend belangrijk die engagementsverklaring is. Scholen die bijvoorbeeld automaten hebben, zijn inderdaad onderhevig aan het aanbod van de producenten en distributeurs.

De indicatorenbevraging van 2015 kan natuurlijk nog geen enkel resultaat hebben met betrekking tot die engagementsverklaring, die maar pas eind 2016 werd gesloten. Ik ben dus heel benieuwd welk effect die engagementsverklaring in de indicatorenbevraging 2018 zal hebben. Ik hoop alleszins heel erg dat die effecten er zullen zijn.

Het gezondheidsbeleid op school is de voorbije jaren sterk geëvolueerd, zeker in verband met voeding en beweging. Maar het blijft een continu aandachtspunt en een continue positieve motivatie. Je moet een cultuuromslag tweebrengen, eigenlijk van onderuit. Je kunt daar een beetje positief sturend in meewerken. Dan zijn onder meer die engagementsverklaringen toch goede elementen.

Wat voeding betreft was ik een beetje verrast door de resultaten van het secundair onderwijs, want we hadden gehoopt dat daar vooruitgang zou zijn geboekt. Nu stel ik die hoop dan weer op de toekomst, na die engagementsverklaring.

Wat het bewegen betreft is het goed dat u een aantal pilootscholen aanduidt of uitkiest die daarmee aan de slag gaan met bewegingstussendoortjes en in de les lichamelijke opvoeding en dat daar een wetenschappelijke opvolging van komt. Ik besef heel goed dat ik hier regelmatig vragen over stel. We moeten daar allemaal aandacht voor hebben, niet om te zeggen dat er niets gebeurt, integendeel. Er worden voortdurend stappen voorwaarts gezet, maar het blijft een aandachtspunt zowel voor het beleid, de scholen en de gezinnen. We moeten leerlingen, leerkrachten en iedereen die erbij betrokken is proberen te motiveren. Een goed gezondheidsbeleid op school leert jongeren niet alleen om ook op latere leeftijd automatiseren aan te nemen rond gezonde voeding en beweging, maar het bevordert zeker ook het samenleven en het presteren op school.

De voorzitter: De heer Moyaers heeft het woord.

Bert Moyaers (sp-a): Minister, ik ben best tevreden met uw antwoord en met de positieve gedragsveranderingen die we merken in de scholen zelf. Er is nog heel wat werk aan de winkel om tot een goed gezondheidsbeleid te komen. Het is alvast goed dat u als minister een overeenkomst hebt met FEVIA om tegen volgend schooljaar toch minstens 60 procent van die middelbare scholen te kunnen vrijwaren van al die gesuikerde dranken.

In verband met mijn vraag over de uitbreiding van die engagementsverklaring rond frisdranken naar andere domeinen waarin jongeren centraal staan, ben ik verheugd te horen dat u zich daarvoor wilt inzetten. Ik doe deze oproep bewust aan u als minister van Onderwijs omdat ik onderwijs zie als een verbindende factor tussen die domeinen van Welzijn, Jeugd en Sport. Een gezonde levensstijl is iets wat je veel gemakkelijker kunt onderhouden als je er vaak mee in aanraking komt. Zo krijgen we hier in het Vlaams Parlement bijvoorbeeld veel fruit aangeboden en dan word je sneller aangezet om dat effectief te doen. Daarom vond ik het hallucinant tijdens de paasvakantie in de krant te moeten lezen dat Europese middelen om fruit in een klas aan te bieden voor ruim 40 procent onbenut zijn gebleven. U zei dat daarnet ook. Grotendeels geven scholen aan dat daar een te grote administratieve rompslomp bij komt kijken. Dat is jammer. Het betreft een Europees project voor het lager onderwijs. Secundaire scholen kunnen geen gebruik maken van die Europese middelen. Misschien moet er gekeken worden of het niet mogelijk zou zijn dat ook secundaire scholen die subsidies kunnen gebruiken.

De e-sigaret is een nieuw element in het verhaal van roken en rookpreventie. Dampen wordt door gebruikers vaak zelfs niet aanzien als roken. Nochtans bevatten die e-sigaretten heel wat schadelijke stoffen. Het zijn er wel niet zoveel als een gewone sigaret, en juist daarom worden ze aangeprezen aan wie wil stoppen met roken. Onderzoeken wijzen nu evenwel net uit dat het niet duidelijk is of die e-sigaret de drempel naar tabak voor jongeren zou verlagen. Het feit blijft wel dat de e-sigaret op dit moment een hype is en dat her en der dampwinkels opengaan. Het dampen is hip bij jongeren en ze gaan daar snel mee experimenteren. Uit een antwoord op mijn schriftelijke vraag aan minister Vandeurzen bleek dat sommige scholen plaatsen ter beschikking stellen van jongeren om te kunnen roken. Dat leidt ertoe dat buiten de schooluren en in open lucht weer meer wordt gerookt. Zo'n lakse houding ten opzichte van het roken valt mij persoonlijk wel zwaar, zeker gezien de populariteit van die e-sigaret. ViGeZ formuleerde daarom in 2016 al een richtlijn om naar een totaalverbod op roken te gaan op het schooldomein. Het is belangrijk dat u als minister inzet op sensibilisering bij jongeren en de beste plaats om dat te doen is binnen de schoolmuren zelf.

Uit een rookenquête van de Stichting tegen Kanker uit 2015 blijkt dat 8 procent van de Vlamingen al een e-sigaret had gerookt. We zien dat twee jaar later, die trend van de dampwinkels en de e-sigaret alleen maar is toegenomen. Uit verschillende studies blijkt dat die e-sigaret ook het omgekeerde effect kan hebben, namelijk dat het een opstap wordt naar een echte rookgewoonte.

Minister, bent u van plan op korte termijn die richtlijn van ViGeZ ook effectief in te voeren?

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

Jos De Meyer (CD&V): Dit zijn interessante vragen. Zelf had ik een specifieke vraag hierover gesteld aan minister Schauvliege en aan minister Crevits. Ze werd naar de commissie Landbouw verwezen en werd daar gisteren behandeld. Ik wil hier enkele elementen daarvan aan bod brengen. Binnen Europa is er een budget van 250 miljoen euro per jaar voor school-, fruit- en melkprogramma's. In 2015-2016

bedroeg het budget voor de fruitpromotie in de scholen 150 miljoen euro. Voor Vlaanderen betekent dat enkele miljoenen. Nu blijkt dat Vlaanderen qua besteding in vergelijking en Europa achteraan bengelt. We zijn bij de landen die daar het minst gebruik van maken. 40 procent van het budget dat ter beschikking wordt gesteld voor Vlaanderen wordt niet gebruikt. Concreet betekent dit dat slechts 1,94 miljoen euro van de 3,37 miljoen euro gebruikt zijn. Met dat resterende budget kan er meer dan één appeltje voor de dorst betaald worden en dat zou de gezondheid ten goede komen.

Minister, mijn vragen, die ik ook aan uw collega heb gesteld, zijn de volgende. Werken onze administraties voldoende samen? Wordt de promotie en motivatie naar de scholen toe voldoende efficiënt aangepakt?

Ik heb ook vernomen dat morgen opnieuw een beslissing wordt genomen door de Vlaamse Regering over het programma van volgend jaar. Ik hoop dat wat betreft communicatie en motivatie hoe dan ook een tandje bijgestoken wordt, want anders lopen we het risico dat spijtig genoeg opnieuw een deel van dat budget niet optimaal benut wordt. Deze zorg wou ik in de commissie Onderwijs naar voren brengen naar aanleiding van de interessante vragen van onze collega's.

De voorzitter: De heer De Ro heeft het woord.

Jo De Ro (Open Vld): We hebben het gisteren in de plenaire vergadering lang gehad over uitsluitingen en dat aspect dat in het jaarverslag van de CLB's is opgenomen, maar het cijfermateriaal dat resulteert uit de medische consulten is voor mij minstens even frappant. Ik citeer heel kort: 52.400 kinderen met extreem ondergewicht of ondergewicht en 87.000 kinderen met overgewicht en/of obesitas. Minister, de teneur van uw antwoorden apprecieer ik absoluut, maar ik vraag me af of de scholen de cijfers krijgen die wij als Vlaamse parlementsleden op geaggregeerd niveau zien, weliswaar anoniem voor hun leerlingen, met een soort ranking waar ze met hun schoolpopulatie staan in Vlaanderen. Ik zie ook serieuze regionale verschillen. Brusselse scholen hebben bijvoorbeeld een leerlingenpopulatie met gemiddeld meer obesitas dan scholen in andere provincies. Dat is materiaal dat scholen misschien over de drempel kan halen om te zeggen dat het een gedeelde verantwoordelijkheid is van kind, ouders, omgeving en ook school, waar ze dan zelf een tandje kunnen bijsteken. Het zou zonde zijn mochten we die cijfers alleen maar in een jaarverslag hebben hier in Vlaanderen om over te discussiëren en dat ze niet teruggaan naar de scholen, zoals bij peilingsproeven. Een aantal scholen die daarmee bezig zijn kennende, zou het zeker positief kunnen zijn mochten de CLB's dat terug bezorgen na een jaar en dan aan de scholen zeggen waar ze staan met hun schoolbevolking en of ze voor- of achteruitgaan op het vlak van gezondheid. Zij meten het voor die bevolking.

De voorzitter: Mevrouw De Meulemeester heeft het woord.

Ingeborg De Meulemeester (N-VA): Dat duidelijke verschil tussen het gezondheidsbeleid van de lagere scholen en de secundaire scholen heeft collega Schryvers al aan bod gebracht. Ze gaf ook aan dat het uitdoofbeleid zal uitmonden in een totaalverbod. Dat kan niet van de ene op de andere dag. Heel wat scholen maken al de overstap naar de gezonde snacks, met meer beweging en een waterbeleid. Ze zetten dat positief in de kijker. Dat moet blijvend worden gestimuleerd. Het is belangrijk om die scholen te blijven sensibiliseren, maar ook de leerlingen.

Er gebeurt al heel wat op scholen. Veel scholen hebben al een aanbod van gezonde snacks, maar we moeten verder werken aan de gedragswijziging bij de leerlingen zodat ze effectief de keuze maken voor gezonde voeding. Kinderen en jongeren brengen een groot deel van hun tijd door op school. Het is dan ook een logische keuze dat het onderwijs tracht in te zetten op het invoeren van dat

gezondheidsbeleid. Maar het aanbieden van gezonde voeding is niet louter een taak van onderwijs, ook het thuisfront speelt daar een heel belangrijke rol in. Een samenwerking tussen de verschillende domeinen, namelijk sport, welzijn, onderwijs en de ouders, is volgens mij van groot belang. Ik wil wel blijven pleiten voor de vrijheid van de scholen die hun eigen beleid moeten kunnen blijven volhouden.

Minister, eind 2016 lanceerde u het actieplan 'Hoog tijd voor gezondheid'. Kunt u hiervan een evaluatie geven? Zijn er bijstellingen nodig?

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Ik wil nog een opmerking maken omdat ik anders collega Moyaers niet goed begrijp. We hebben het decreet van 6 juni 2008 in verband met het rookverbod in onderwijsinstellingen en centra voor leerlingenbegeleiding. Daar is zeer duidelijk in opgenomen dat er in gesloten lokalen nooit kan worden gerookt en in open ruimten enkel op weekdays van half zeven tot 's avonds en in het weekend, maar dat is omdat scholen multifunctionele plaatsen zijn en als daar bijvoorbeeld festiviteiten plaats hebben, moet dat wel kunnen.

Zegt u dat er scholen zijn waar op de speelplaats roken nog wordt toegestaan? Dan denk ik dat u die moet doorgeven aan de minister om daar controle op te laten doen. De inspectie kijkt het al na, want dat staat letterlijk in het decreet. Het wordt opgenomen in artikel 9 van het betreffende decreet. Maar het zou me verbazen mochten er nu nog scholen zijn die toelaten dat op de speelplaats door de leerlingen hetzij gerookt, hetzij gedampt wordt. Dat zou me sterk verbazen. Als dat zo is, zou ik zeggen: geef dat zeker door. Daar is een zeer duidelijke regelgeving rond. Ik denk dat we daarvoor niets meer moeten ondernemen.

Kathleen Helsen (CD&V): Minister, ik wil nog even aanpakken bij wat collega De Ro heeft gezegd. Ik heb het verslag van de CLB's in mijn boekentas zitten. Het klopt dat 30 procent van onze leerlingen niet op gewicht zit. Dat is gigantisch veel. Een op drie van onze kinderen zit niet op het normale gewicht. Dat is een punt waar we toch wel aandacht voor moeten hebben.

Ik stel vast dat de CLB's een doorverwijzing doen maar dat die doorverwijzing niet leidt tot een beter gewicht. We zien immers dat naarmate de leeftijd stijgt, het aantal leerlingen met overgewicht toeneemt. Er is dus een probleem. Het aantal vijftienjarigen met overgewicht is lager dan het aantal achttienjarigen met overgewicht.

Het CLB zegt: we geven dat mee aan de ouders. Zij communiceren inderdaad, maar enkel en alleen met de leerlingen en de ouders, niet met de leerkracht en de school. Ondanks het feit dat ze dan ook nog een rappel doen naar die leerlingen bij wie ze vaststellen dat er geen gevolg aan gegeven wordt, leidt dit niet tot betere resultaten. Integendeel, het leidt tot minder goede resultaten. Ik denk dus dat het goed is dat we niet enkel vragen aan de scholen dat ze middelen aanvragen om fruit of melk aan te bieden op school, maar dat we een totaalaanpak bekijken en zien hoe de inspanningen die het CLB doet, die tot vaststellingen komt, niet enkel bij CLB, maar in een samenwerking met ouders en school, tot betere resultaten leiden. Ik denk dat daar bijvoorbeeld de medische discipline van de CLB's ook wel uitgedaagd mag worden om niet enkel onderzoek te doen, maar ook in het begeleidende aspect een grotere rol te spelen.

De voorzitter: De heer Cordy heeft het woord.

Paul Cordy (N-VA): Over dit onderwerp zijn zeer recent in de pers een aantal artikelen verschenen over de aanpak in Amsterdam, waar men er met een zeer doelgerichte aanpak in geslaagd is om over een aantal jaren tijd het overgewicht bij schoolkinderen tot 12 procent te laten dalen. Dat is een vrij uitgebreide aanpak geweest. Ik wou dat maar even vermelden, omdat dat nuttig kan zijn ter inspiratie.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Ik heb hier heel veel interessante zaken gehoord. Ik wil nog een paar puntjes aanhalen. Ten eerste: jong geleerd is oud gedaan. Wat wil ik daarmee zeggen? Als je bij vijftienjarigen met overgewicht pas tot het inzicht komt dat het nuttig is om meer te bewegen en gezonder te eten, dan is dat veel moeilijker dan als je start vanaf de kleuterklas met voldoende beweging – in de kleuterklas is beweging zeker geen probleem – en gezonde voeding, en als je dat doortrekt naar de lagere school.

Er is trouwens, collega Cordy, vanuit Nederland een mooi berichtje gekomen op het moment dat we er zelf mee bezig waren. Het waren twee foto's over het verschil tussen Vlaanderen en Nederland. In Nederland gaan de kinderen met de fiets naar school, en bij ons worden ze allemaal met de auto gebracht. Ik had dat bericht geliket, en dan kreeg ik onmiddellijk een hele hoop miserie over me heen: 'het is omdat er geen fietspaden zijn'. Maar collega Weyts heeft vandaag gezegd dat hij veel meer fietspaden gaat aanleggen. Je ziet dus dat we in de Vlaamse Regering fantastisch bezig zijn. Alles wordt opgelost. *(Opmerkingen)*

Maar daar is natuurlijk wel iets voor te zeggen. Je moet geen topsporter zijn, je moet gewoon bewegen. En daarom ben ik zo'n fan van die scholen in Vlaanderen waar men die bewegingstussendoortjes inlast. Nu en dan een kwartier of twintig minuten bewegen, dat zorgt ervoor dat je fris bent in je hoofd, dat je gemakkelijker kunt stilzitten en beter kunt opletten. Je moet dus vroeg genoeg beginnen. Dat is het eerste wat ik wil meegeven.

Ten tweede zitten we in Vlaanderen inderdaad met een vrij omvangrijk probleem, zeker in ons secundair onderwijs. We hebben geen eenduidig antwoord hoe we het kunnen oplossen, vandaar dat we met pilootscholen willen werken, die gaan kijken – overigens samen met de CLB's, mevrouw Helsen – hoe we gericht actie kunnen ondernemen. Zeggen dat het enkel de verantwoordelijkheid van de scholen is, gaat natuurlijk niet. De school is een schakeltje in dat gezondheidsbeleid, maar we moeten dat optimaal proberen in te zetten. Daar ben ik het mee eens. Wij zoeken nu pilootscholen in het secundair onderwijs om te kijken wat er positief werkt. Ik zie in het kader van Scholen van Morgen dat architecten steeds meer rekening gaan houden met die actieve scholen. De manier waarop de vrijetijdruimtes of ontmoetingsruimtes ingericht worden, is ook al actiever. We gaan daar dus wel naartoe, maar er is nog werk aan de winkel.

Collega De Meyer, u hebt gelijk: morgen staat er op de ministerraad een dossier geagendeerd, waarbij collega Vandeurzen, collega Schauvliege en ik de handen in elkaar slaan. We hebben gezocht naar een manier om meer enthousiasme te krijgen voor die acties rond melk en fruit.

Ik vind dat een schande dat er vandaag in de krant staat dat dat gratis fruit niet gebruikt wordt, omdat men het niet ziet zitten om zoveel appels te schillen. Ik begrijp dat het niet de taak van de leerkracht is om appels te schillen in de school, maar ik vind het echt wel erg dat we daar zoveel miljoenen niet gebruiken. Dat zijn middelen waar we een beroep op kunnen doen.

Ik kan de kroon niet helemaal ontbloten, collega De Meyer, maar we hebben geprobeerd om de handen in elkaar te slaan om er rond melk, schoolfruit en groenten voor te zorgen dat de drempels voor de scholen weggenomen worden.

Wat gaan we ook nog doen, mijnheer De Ro? Scholen die verhoudingsgewijs meer SES-leerlingen (sociaal-economische status) hebben, krijgen een extra portie. We gaan naar tien weken gratis fruit en groenten, maar als je meer SES-kinderen hebt, gaat het tot twintig weken. Het gaat niet over kilo's. Je kunt niet verwachten dat wij van elke school vragen hoeveel de kinderen wegen en

hoeveel er zwaarlijvig zijn. Maar SES-criteria zijn kwetsbaarheidscriteria, en als we dat meenemen dat die scholen die meer SES-kinderen hebben, over een langere periode het aanbod kunnen krijgen, is dat een stap voorwaarts.

Ook de financiële barrière, de bijdragen die nog moesten worden geleverd door de ouders, willen we wegnemen. Het dossier moet morgen nog goedgekeurd worden, maar jullie vroegen ernaar. Ik denk dat we daarmee toch wel stappen zetten om de barrières die er nu zijn, te proberen weg te nemen. Ik ben er ook van overtuigd dat onze koepels daar een actief promotiebeleid rond zullen voeren.

Collega De Meulemeester, het is natuurlijk veel te vroeg voor een evaluatie. Het is het eerste schooljaar dat het werkt. En de pilootscholen starten vanaf 1 september volgend schooljaar. Maar ik ben wel zeer aangenaam verrast over de aandacht die scholen, en zeker lagere scholen, nu al geven aan dat bewegingsbeleid. Ik ben daar ook een harde fan van. Ik heb u dat al gezegd: mijn kinderen hebben de tafels geleerd via lessen in het springen. Dat kwam aanvankelijk heel raar over – per correct antwoord mocht iedereen springen – maar het is heel aangenaam geweest om te zien hoe de tafels in ons huisgezin werden geassocieerd met actief zijn. We hebben dat dan natuurlijk ook mogen voelen 's avonds: als ze de tafels nog eens wilden inoefenen, moest dat dan ook al springend gebeuren.

Je kunt dat op zoveel creatieve manieren doen, maar het zet een cultuur van bewegen ook in de spotlights. Het tijdperk dat school 'stilzitten op je stoel' betekent, zijn we eigenlijk voorbij. Je moet wel kunnen stilzitten, maar bewegen is een elementair onderdeel voor een gezonde geest in een gezond lichaam.

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (CD&V): Bedankt, minister, voor uw enthousiaste antwoord en uw oproep. Jong geleerd, is oud gedaan. Dat is waar. Maar we moeten ook allemaal zelf het goede voorbeeld geven. In dat kader wil ik verwijzen naar het initiatief van onze collega Peter Persyn in de commissie Welzijn, waar wij regelmatig in plaats van een sanitaire pauze een bewegingstussendoortje inlassen in de commissie. Na twee uur vergaderen of zo lopen we allemaal eens rond. Als je dat alleen een sanitaire pauze noemt, voelt niet iedereen zich aangesproken. Maar als je zegt dat het een bewegingstussendoortje is, dan wel. *(Opmerkingen)*

De voorzitter: De heer Moyaers heeft het woord.

Bert Moyaers (sp-a): Het is heel duidelijk dat gezondheid ons hoogste goed is. Dat is onbetaalbaar. Het is ook niet voor niets dat mensen dat elkaar in de maand januari continu toewensen.

'Health is in all policies'. Vandaag hebben we onvoldoende informatie over het effect van een e-sigaret op lange termijn. Collega Daniëls, volgens de gegevens van 2015 die ik van het VIGeZ had, waren er inderdaad nog scholen die voor leerlingen een plaats ter beschikking stelden om te roken, in de openlucht, wel vaak na de schooluren. Zij raden toch aan om voor een totaalverbod te gaan op heel het schooldomein, en dat het liefst de klok rond.

De Hoge Gezondheidsraad zegt ook dat jongeren het best niet met een e-sigaret beginnen. Het tegenovergestelde zou mij nog meer verbaasd hebben. Wat het thema dampen en gezondheid betreft, ligt er dus misschien toch weer wat extra werk op de plank.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Elke Van den Brandt aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het capaciteitstekort en het nieuwe inschrijvings-systeem voor de Brusselse secundaire scholen – 1619 (2016-2017)

Voorzitter: mevrouw Kathleen Helsen

De voorzitter: Mevrouw Van den Brandt heeft het woord.

Elke Van den Brandt (Groen): Minister, we hebben al geregeld debatten gehad over het capaciteitstekort in de lagere scholen, maar ook de secundaire scholen kampen met capaciteitstekorten. Ik ga mij hier op Brussel focussen. Ik wil daar heel expliciet bij zeggen dat ik mij ervan bewust ben dat dat niet de enige plek in Vlaanderen is waar er capaciteitstekorten zijn. Daar is mevrouw Meuleman genoeg mee bezig. Maar als Brusselaar wil ik toch even specifiek ingaan op die Brusselse situatie en de problemen die er daar zijn.

U hebt in het begin van de legislatuur zelf een masterplan rond scholenbouw opgemaakt. Daarin had u een aantal stappen aangekondigd. Een van die stappen was een capaciteitsmonitor. U hebt die ook afgerond. Die is er gekomen. Ik ben ervan overtuigd dat dat een goede zaak is. Die cijfers zijn interessant. Dat is doordacht. Anderzijds is het ook wel verontrustend. Als je die cijfers bekijkt, zit je in Brussel tegen 2020-2021 met een tekort van meer dan 2700 plaatsen. Als je dan nog verder in de toekomst kijkt, naar 2025-2026, dan zit je aan meer dan 4000 plaatsen te kort.

Er wordt wel aan gewerkt. Binnen de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC) zijn er twee scholen gepland, maar die zitten er al bij in die eerste ramingen. De aanbodsanalyse die nu in de capaciteitsmonitor zit, houdt rekening met de geplande uitbreiding tot het schooljaar 2018-2019. Er zijn dus een paar extra scholen, maar die tekorten blijven. Het is absoluut onvoldoende en we zitten dus met reëel 2700 kinderen die wellicht geen plek in die secundaire scholen zullen vinden in 2020-2021, tenzij er iets gebeurt.

Wat betreft de kinderen in de lagere school, weten we dat de kinderen die niet naar een Nederlandstalige Brusselse school gaan, voor 60 procent naar de Rand verschuiven en voor 40 procent naar het Franstalige onderwijs. We kunnen verwachten dat dat voor het secundair onderwijs andere bewegingen zijn en dat een veel groter aantal buiten Brussel zal gaan, omdat de overstap van een Nederlandstalige basisschool naar een Franstalige secundaire school veel minder evident is dan als je dat doet in de kleuter- of lagere school. We weten dus dat het gros van die leerlingen wellicht in de Rand gaat komen. Maar ook in de Rand zie je in de capaciteitsmonitor dat Vilvoorde, Zaventem, Halle en Asse allemaal een capaciteitstekort hebben. Dat gaat zich dus steeds meer voortzetten. Die leerlingen gaan niet verdwijnen. Het is dan veel interessanter om die in Brussel een plekje te bieden dan dat die tot in bijvoorbeeld Zwalm zouden moeten gaan.

Minister, hoe gaat u die capaciteitsuitbreiding waarmaken? In uw masterplan zei u dat u een monitor zou maken. Dat hebt u gedaan. Goed zo. Daarop zouden dan de middelen gebaseerd zijn. Ik ga ervan uit dat die er komen, maar hoe gaat u garanderen dat we effectief die extra plaatsen zullen hebben en dat die extra scholen er zullen komen?

In uw masterplan staat ook dat u een overzicht wilt maken van beschikbare panden en gronden. In Brussel is dat al gebeurd. In de vorige legislatuur heeft het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest een kadaster gemaakt van alle panden en gronden die beschikbaar zijn en die mogelijk in schoolinfrastructuur kunnen worden omgezet. Er is dus heel veel huiswerk gemaakt. Wat we nu nodig hebben,

zijn doeners, mensen die de handen uit de mouwen steken en ervoor zorgen dat die scholen er effectief komen.

Ik besef dat het au fond niet enkel uw opdracht is om die scholen te gaan bouwen. U bent geen Bob de Bouwer, maar u hebt daar wel bevoegdheden en ik reken op u om ervoor te zorgen dat die doeners aan de slag gaan en dat we die scholen ook effectief in Brussel gebouwd zien worden of uitgebreid zien worden.

Als we dan scholen bouwen, is het kwestie om ervoor te zorgen dat het aanbod en het type scholen ook meer divers worden. Als je kijkt naar de studierichtingen die beschikbaar zijn in de Brusselse scholen, is dat bijzonder monotoon. Het aanbod van technische en beroepsopleidingen is heel beperkt in Brussel. Het is dus zeker ook op die meer arbeidsmarktgerichte studierichtingen dat er moet worden ingezet. Het is dus niet enkel een vraag om genoeg scholen te hebben, maar ook de juiste scholen, zodat het secundair onderwijs alle kinderen kan huisvesten, maar dat er ook een aanbod is dat alle interesses en alle talenten kan prikkelen en stimuleren en ontwikkelen.

Minister, vroeger werd er altijd gezegd dat er voor de lagere scholen een echt probleem was en dat het voor het secundair enkel in die populaire scholen was. Dat was tot een zekere periode het geval, maar je voelt elk jaar dat het steeds meer ouders zijn. En ook uit de cijfers blijkt dat nu, dat ook in het secundair onderwijs dat scholentekort reëel is. We moeten daar ook effectief een antwoord op bieden.

Momenteel wordt er met die schaarste omgesprongen met een systeem waarbij je moet inschrijven en registreren. Dat is dan een wedstrijdje 'om ter snelst'. Ik heb de afgelopen jaren ook voor andere mensen mee de website ingevuld, want het komt op seconden aan. En dan ga je met tien mensen tegelijkertijd voor één kind aan de computer zitten om het aan te melden. Iedereen weet dat dat nu eenmaal het systeem is dat er is. Het is beter dan te gaan kamperen voor een school.

Het is echter niet eerlijk, want je moet een snelle computer hebben, je moet overdag tijdens de werkuren aan een pc zitten enzovoort. Het is dus geen fair systeem. Het lokaal overlegplatform (LOP) in Brussels heeft nu beslist om dat aan te passen. In plaats van snelheid een rol te laten spelen, wat sowieso een factor is die gelijke kansen niet ten goede komt, gaan ze dit laten bepalen door het lot. We zijn nu dus letterlijk in een situatie gekomen waarbij een school toekennen een loterij is. Enerzijds is dat beter, omdat die snelheid weg is van die procedure, wat fairder is, maar het gevoel dat je ouders geeft dat de school voor hun kind een loterij is, is onbevattelijk. Als het er nu om zou gaan om dat fair te doen voor die ene of die twee megapopulaire scholen, oké, maar het is niet meer enkel voor de populaire scholen. Het gaat er echt over om überhaupt een school te vinden, zeker een school met een studierichting waar je kind voor kiest.

Minister, vandaar mijn volgende vraag: wat vindt u van dat loterijstelsel, maar vooral ook, welke ondersteuning gaat u bieden om dat zo goed mogelijk te doen verlopen? Het is dus beter dan het andere systeem, maar het blijft wel geen goed systeem. Ik herhaal nog mijn vorige vragen. Hoe komt die extra capaciteit er en hoe zorgt men ook voor een voldoende divers aanbod op korte en op lange termijn?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Mevrouw Van den Brandt, ik dank u voor uw zeer pertinente vraag. Ik zal proberen ze zo goed mogelijk te beantwoorden, maar weet dat ik de hemel, voor zover u natuurlijk in een hemel gelooft, niet onmiddellijk kan realiseren. We werken er wel aan om van het onderwijs een hemel op

aarde voor alle kinderen te maken, maar de weg daarnaartoe vraagt wel enige inspanning en is soms ook een hindernissenparcours.

Om die nood aan bijkomende capaciteit in het secundair onderwijs in te schatten, zullen we, net als bij de capaciteitsnoden in het basisonderwijs, gebruikmaken van de vraagprognoses van de capaciteitsmonitor schoolinfrastructuur. Dat weet u. U hebt er ook zelf naar verwezen. Het is van belang dat we zo accuraat mogelijke vraag- en aanbodgegevens hebben. Daarom moeten we heel regelmatig een update van die vraagprognoses maken, prognoses over hoeveel plaatsen er nodig zijn in de nabije toekomst. Die capaciteitsmonitor wordt immers in belangrijke mate ook gevoed door demografische evoluties, maar ook door de doorstroming van leerlingengroepen en veranderende woon-schoolpendelbewegingen. Daarnaast kunnen er zich ook onvoorziene gebeurtenissen voordoen, zoals de plotse instroom van vluchtelingkinderen. Die stromen niet allemaal in in de eerste kleuterklas. Die stromen overall in, ook in het secundair onderwijs.

Daarom is beslist, zoals trouwens voorzien in het Masterplan Scholenbouw, om die capaciteitsmonitor om de drie jaar te actualiseren met nieuwe gegevens. Dus niet elk jaar, maar om de drie jaar. We tellen vanaf de eerste editie van de capaciteitsmonitor, in 2015. De eerste update van de monitor zal er komen in 2018, óók voor het secundair onderwijs, dus niet alleen voor het lager onderwijs. Zodra die update van die capaciteitsmonitor beschikbaar is, kunnen we de raming van de potentiële capaciteitsbehoeften in het secundair onderwijs ook bijstellen. Om de drie jaar kunnen we dus bijstellen. Dat wat de vraagzijde betreft, dus de vraag hoeveel plaatsen er nodig zijn.

Om een mogelijk capaciteitstekort of capaciteitsoverschot in te schatten, moeten we naast die vraagprognoses uiteraard ook gebruikmaken van informatie inzake het aanbod aan plaatsen. Dat is de aanbodzijde. Voor het secundair onderwijs is ondertussen voor de allereerste keer een eerste sjabloon ontwikkeld waarmee we een capaciteitsmeting kunnen uitvoeren. Dat is dus de vraag hoeveel plaatsen er in een secundaire school ter beschikking zijn in de diverse studierichtingen. Dat sjabloon is voor de eerste keer ter beschikking gesteld van een aantal gemeenten die vrijwillig het concrete capaciteitsaanbod in het secundair onderwijs in hun gemeente in kaart willen brengen. Het is nu de derde keer dat ik dit zeg: het is de allereerste keer dat we dat op die manier doen. Ik vind dat ook een goede manier van werken, maar het is niet zo dat er een gestructureerd iets bestaat. Ik heb dat ook in het lager onderwijs gezien. Sommigen waren verrast omdat ze geen middelen inzake capaciteit kregen, omdat we buiten de capaciteitsmiddelen gingen, maar ze hadden gewoon het sjabloon niet ingevuld. Je moet dus wel bereid zijn om je aanbod door te geven aan de overheid voor je kunt zeggen dat je ik-weet-niet-hoeveel te kort hebt.

Daarnaast is er in opdracht van het Brussels Planningsbureau ook een onderzoek bezig naar het plaatstekort in het secundair onderwijs in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. Dat onderzoek brengt de noden in zowel het Franstalig als het Nederlandstalig onderwijs in kaart. Dat zou worden opgeleverd in juni 2017. Dat is zeer goed nieuws.

Dat is dus zeer binnenkort. Dat is de info waar mijn mensen van ons departement nu over beschikken. Ik hoop dat het ook echt zo zal zijn.

Op 19 februari van vorig jaar heeft de Vlaamse Regering haar goedkeuring gegeven aan de verdeling van de beschikbare capaciteitsmiddelen voor de periode 2016-2018. Mevrouw Van den Brandt, u hebt daar daarnet ook iets positiefs over gezegd. Althans, ik heb dat toch zo begrepen. Het was voor het eerst dat we dat hebben gedaan voor een driejarige termijn. Omdat we wel weten dat er in het secundair onderwijs een boom is, hebben we ook het licht op groen gezet om capaciteitsprojecten in het secundair onderwijs voor de eerste keer mee te

realiseren. Concreet worden er al 2 projecten gerealiseerd, die 450 en 100 extra plaatsen in het secundair onderwijs realiseren. In 2011 is er ook een capaciteitsproject goedgekeurd, waarvan de werken ondertussen zijn opgeleverd en waardoor er in 450 extra plaatsen in het secundair onderwijs is voorzien. Ik plan dus een nieuwe ronde voor midden in 2018, dus nog deze legislatuur. We zullen dan ook alle cijfers hebben. Zodra is bepaald hoe die verdeling van toekomstige nieuwe capaciteitsmiddelen over de diverse gemeenten eruit zal zien, zullen we via de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC) aan de lokale taskforces in Brussel vragen concrete voorstellen te doen over de vraag aan welke capaciteitsprojecten in het secundair onderwijs er zal worden toegekend.

U vroeg of er extra middelen zullen komen. Ik ben natuurlijk afhankelijk van de middelen waarin we elk jaar voorzien, maar wij hebben een groeipad inzake middelen, ook nog de komende jaren. We hebben nu de middelen vastgeklit tot 2018, maar het is de bedoeling om nog in deze legislatuur een nieuwe ronde vast te klikken, en we zullen dan ook de accurate gegevens hebben om op die noden in te spelen.

Dan komt echter natuurlijk uw tweede vraag, die zeer pertinent is. Het grote verschil met het lager onderwijs is dat het lager onderwijs is geïntegreerd in één school: je bouwt die en voilà. In het secundair onderwijs zitten we met een grote variëteit aan studierichtingen. Je moet er natuurlijk voor zorgen dat je een aanbod hebt dat inspeelt op de noden van de leerlingen, maar die oriëntatie gebeurt op het einde van het lager onderwijs, dus je kunt op niet voorhand weten wat voor studierichtingen jongeren willen kiezen.

Mevrouw Van den Brandt, wat ik nu zeg, zal u niet verbazen. Het is ook niet de eerste keer dat ik dat zeg. Het studieaanbod van de Brusselse secundaire scholen is niet divers. We zien vooral een aanbod, zelfs een overaanbod, aan studierichtingen met een doorstroomfinaliteit. Ik bespeur toch een acute nood aan goed technisch en beroepsonderwijs. Dat is er wel, maar veel te weinig. Dat is nu net een bevoegdheid van de onderwijsverstrekkers zelf. Zij hebben ter zake de hefboomen in handen. De overheid biedt een kader aan waarbinnen een divers studieaanbod tot stand kan komen, en een onderwijsverstrekker kan via de programmatieprocedure een divers studieaanbod ontwikkelen in zijn school of scholen. In functie van een optimale studiekeuze en leerling oriëntatie moeten scholengemeenschappen over een valabel en gediversifieerd aanbod beschikken. Dat is die 'multisectoraliteit'. We kunnen van die voorwaarde afwijken om alles haalbaar te houden voor regio's waar historisch een minder veelzijdig aanbod werd ontwikkeld en voor de kleine onderwijsverstrekkers. In Brussel hebben we in het verleden zelfs al zeer gerichte maatregelen getroffen om tot een meer divers studieaanbod te komen. Zo zijn er extra uren-leraar aan secundaire scholen toegekend als aanvangsondersteuning om arbeidsmarktgerichte studierichtingen in te richten. Dat was weliswaar beperkt: ik ga hier ook niet overdrijven. Ook dat heeft echter weinig tot geen succes gehad.

Mijn conclusie ter zake is op dit ogenblik dus niet zo rooskleurig. Ik zie dat het moeilijk blijft om dat diverse studieaanbod op te leggen. Ik zie ook dat onze onderwijsverstrekkers moeite hebben om op de vragen in te gaan, om dat gerealiseerd te krijgen. Er is wel een kans in het kader van de modernisering van het secundair onderwijs. Zoals u weet, heeft de Vlaamse Regering de nieuwe matrix goedgekeurd. We moeten nu een aantal programmatieregels maken, maar we hebben ook de mogelijkheid om in incentives te voorzien voor scholen die zich als campus of als domein organiseren. Een campus betekent natuurlijk dat je daar een mix van studierichtingen aanbiedt, gaande van aso tot bso. We kunnen ook in een incentive voorzien voor een moderne en kwaliteitsvolle uitrusting in die technische en beroepsgerichte studierichtingen. Ik besef zeer goed dat, als men een goede technische school wil bouwen, het natuurlijk wel iets kost om in dat materieel te voorzien. Het kan dus wel interessant zijn, ook in het licht

van de bestuurlijke optimalisatie, om vrij snel tot een model te komen van hoe die incentive eruit moet zien. Dat zou ook in Brussel succes kunnen hebben.

Mevrouw Van den Brandt, het stimuleren van dat diverse aanbod is van belang, maar er moet natuurlijk ook vraag naar zijn. Daarom is het van het grootste belang om in te zetten op goede studiekeuzebegeleiding, met een positieve studiekeuze op basis van inzicht, interesse en capaciteiten en onafhankelijk van SES-gerelateerde (socio-economische status) factoren.

Tot slot wil ik ook verwijzen naar het duaal leren en de inspanningen die we op dat vlak doen. Voor mij is het echt cruciaal dat we ook een aantal Brusselse scholen meekrijgen om in te stappen in dat project. Zeker in die Brusselse context kan dat een grote meerwaarde bieden.

Dan was er uw vraag over het nieuwe loterijstelsel dat door het Brusselse LOP wordt gehanteerd. Het LOP heeft de tijdsregistratie vervangen door de parameter toeval. Door die beslissing wil het LOP alle ouders gelijke kansen geven om zich in te schrijven tijdens de inschrijvingsperiode. Als ik dat moet beoordelen, is tijdsregistratie sowieso ook zeer onfair. Daarover zult u het wellicht met me eens zijn. Er is dus iets voor te zeggen dat die parameter misschien wel iets rechtvaardiger is, maar ik vind die ook niet gelukkig: sowieso is het ideale dat men voldoende capaciteit heeft voor iedereen. Ik zeg het nogmaals, in het secundair onderwijs is dat echter sowieso moeilijker, zeker als we de tekorten zien qua technisch en beroepsonderwijs. Naast toeval hanteert het Brusselse aanmeldingssysteem echter natuurlijk nog een tweede criterium om een rangorde van de aangemelde kinderen te maken, namelijk de schoolkeuze. Net zoals bij het vorige systeem primeert dus de schoolkeuze. Ouders bepalen nog altijd zelf voor welke scholen ze hun kind aanmelden. Je geeft je prioriteiten, dan gaat men bekijken hoeveel er te veel zijn en dan pas gebeurt de switch van tijdsregistratie naar toeval. Als er meer leerlingen de eerstekeuzeschool aanmelden dan er beschikbare plaatsen zijn, dan zullen die leerlingen in die keuzeschool vervolgens worden geordend op basis van toeval. Dat wist u echter.

Het LOP heeft de taak om die overgang naar het nieuwe systeem vlot te laten verlopen. Een technische werkgroep houdt zich daar nu mee bezig. Dat gebeurt ook in overleg met de VGC. Men wil het nieuwe systeem tegen de start van de aanmeldingen op punt krijgen. Het LOP bekommert zich ook om de ondersteuning van de ouders en de leerlingen. Het heeft ook een website gemaakt en plant ook een publicatie, en er is ook een helpdesk, waarvan ik alle coördinaten ook bij dit antwoord zal stoppen.

De voorzitter: Mevrouw Van den Brandt heeft het woord.

Elke Van den Brandt (Groen): Minister, u bent begonnen met te zeggen dat u de hemel op aarde niet kunt beloven. Ik moet toegeven dat ik atheïst ben, maar de hemel qua scholenbouw is nog iets anders dan wat ik u vraag. De vraag is om gewoon de Grondwet na te komen en ervoor te zorgen dat er voor ieder kind een school is. Ik ga herhalen wat daarstraks ook werd gezegd. Er zijn op heel korte termijn, binnen de 3 jaar 2767 plaatsen te kort, en die kinderen gaan niet verdwijnen. Die zullen wellicht niet naar het Franstalig onderwijs gaan, zoals dat in het basisonderwijs gebeurt, maar die zullen naar de Rand gaan, naar Halle, Zaventem, Vilvoorde. *(Opmerkingen van minister Hilde Crevits)*

Dat zijn cijfers voor het secundair onderwijs, met alle nuances. Dat is geen een-op-eenrelatie, maar volgens de capaciteitsmonitor heb je tegen het schooljaar 2020-2021 2767 extra plaatsen nodig, en tegen 2025-2026 4158 plaatsen. Dat zijn gigantische aantallen op relatief korte termijn. In Koekelberg en Schaarbeek zijn er projecten op til. Dat gebeurt door de VGC. Dat is een goede zaak. Dat gaat over 1700 plaatsen, maar volgens de legendes zitten die er zelfs al in. Dat

moet dus nog boven op wat er al is komen, en voor zover ik weet, zijn er geen extra projecten gepland. We hebben die wel nodig, want die leerlingen zijn er, die zitten nu op die lagereschoolbanken en die zullen doorstromen naar dat secundair onderwijs. Ze zullen dus niet verdwijnen en ook in Vilvoorde, Zaventem, Halle, Asse, al de gemeenten in de Rand, zie je in die capaciteitsmonitor dat er tekorten zijn. Die uitstroom van die leerlingen zal, net zoals we dat zien bij het basisonderwijs, dus redelijk ver gaan. U hebt de capaciteitsmonitor gemaakt, zodat we dat kunnen zien. Daar verdient u felicitaties voor. De wachtlijsten worden in beeld gebracht. Natuurlijk kunt u daar dan op worden afgerekend. De vraag is echter natuurlijk wel hoe u daarmee aan de slag gaat. Bij het Brusselse Gewest doen ze ook wat ze kunnen, binnen hun bevoegdheden. Ze hebben een kadaster gemaakt, ze hebben ervoor gezorgd dat het duidelijk is. Er liggen dus een aantal bouwstenen op tafel. Alleen moeten die puzzelstukken nu worden samengelegd, en moet dat er komen.

Om binnen drie jaar meer dan tweeduizend plaatsen bij te hebben, moet er wel nu iets groots gebeuren. Het creëren van extra plaatsen in scholen is grotendeels al gebeurd: de extra stoelen, enzovoort... In Anderlecht is er een school waar er letterlijk een klas is met te weinig stoelen omdat ze elk lesuur stoelen verschuiven. De creatieve oplossingen om elke vierkante meter zinvol te besteden zijn gebeurd. Nu moeten er echt scholen of schoolvleugels worden bijgebouwd. Dat is niet gepland. Ik maak me daar oprecht heel veel zorgen over.

Minister, ik merk veel goede wil in uw antwoord. U wilt veel middelen vrijmaken, enzovoort. Maar ik hoor in uw antwoord niets over een hefboom, over de bouwstenen die nodig zijn om te weten dat er op korte termijn effectief schot in de zaak komt. Minister, hebt u overleg gepland met de mogelijke initiatiefnemers om dit waar te maken? Dat kan de VGC zijn, het GO!, het vrij onderwijs, het gemeentelijk onderwijs.

U verwees naar de studie van het Brussels Planningbureau. Op zich ben ik daar heel blij mee. Groen heeft de afgelopen tien jaar gepleit voor een soort masterplan van de Franse en Vlaamse Gemeenschap voor onderwijs. Het is vooral voor de basisschool van belang, om ervoor te zorgen dat de kinderen starten. Als kinderen eenmaal in een bepaalde taalkeuze zitten, stromen ze wellicht ook binnen die taalkeuze door. Slechts een kleine minderheid verandert in de overgang van lager naar middelbaar onderwijs van taalrol. Je kunt er wel van uitgaan dat als ze in een basisschool van het Nederlandstalig onderwijs zitten, ze naar een Nederlandstalige middelbare school zullen gaan, desnoods ver buiten Brussel, omdat ze vaak het Frans niet beheersen. Daar is trouwens ook een even groot capaciteitstekort. De Franse Gemeenschap bouwt ook te weinig scholen.

Mijn tweede luik gaat over welke soorten onderwijs we aanbieden. U zegt terecht dat we een veel te schraal aanbod hebben. We hebben inderdaad heel veel aso-opleidingen en heel weinig technisch en beroepsonderwijs. In het technisch en beroepsonderwijs dat er is, gaat het heel vaak om kantoor- en taalrichtingen en richtingen waarvan scholen zeggen dat enerzijds de kostprijs een issue is, maar anderzijds ook het profiel van de leerlingen. De directies hebben soms schrik om industriegerichte opleidingen op te starten omdat je dan een ander profiel van leerlingen kunt krijgen. Minister, ook daar moet u een proactieve en stimulerende rol spelen, om hen toch voor die andere studierichtingen te doen gaan. U haalt het voorbeeld aan van uw poging, waaruit bleek dat het met die extra mensen geen succes was. Goed dat u evalueert, maar dan moet er wel iets anders komen. We moeten alles op alles zetten omdat de Brusselse leerlingen meer vragen dan enkel aso-scholen. Dat is de evidentie zelf.

Het derde luik van mijn vraag ging over de fameuze loterij. Ik deel uw mening: het is iets fairder dan met tijd werken. Maar het blijft frustrerend. Het is goed dat

er een begeleiding komt. Ik ga ervan uit dat als de VGC dat begeleidt, dat er een correct systeem zal komen. Maar de enige manier om te vermijden dat ouders het gevoel krijgen dat het een loterij is, is ervoor zorgen dat we op die andere twee punten met genoeg diverse scholen een antwoord kunnen bieden. Ik zal op dat punt toch doorvragen, om er zeker van te zijn dat we in 2018 niet zullen vaststellen dat u bij de update van de monitor moet vaststellen dat de problemen niet verdwenen maar integendeel nog toegenomen zijn en dat u nog altijd geen antwoorden hebt.

De voorzitter: De heer De Ro heeft het woord.

Jo De Ro (Open Vld): Minister, weet u of uw collega van de Franse Gemeenschap een soortgelijke inspanning doet om de capaciteit te monitoren? Die twee samenleggen kan voor Brussel en met betrekking tot de effecten op de Rand belangrijk zijn, zowel de Vlaamse Rand als de gemeenten daarbuiten die nog met het openbaar vervoer bereikbaar zijn voor leerlingen van het secundair onderwijs.

Het feit dat er in Brussel zo weinig plaats is om te bouwen brengt uw collega Guy Vanhengel er al jaren toe om de inrichtende machten extra te ondersteunen bovenop de infrastructuursubsidies van het Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs (AGION). Dat gaat er niet op verbeteren. We werken allemaal in Brussel. De meesten onder ons kennen deze stad een beetje. Het aantal jonge mensen neemt hier veel sneller toe dan op vele plaatsen elders in ons land. Maar een secundaire school bouw je toch niet ergens op een paar vierkante meter, daar heb je toch wel wat ruimte voor nodig. Dat maakt mij toch wel bezorgd. Het zal én de middelen vinden zijn én nadien de plaats om te bouwen. En dan spreken we nog niet over voldoende leerkrachten. Dat is in een grotere stad voor dit soort onderwijs ook niet zo evident.

De voorzitter: De heer Van Dijck heeft het woord.

Kris Van Dijck (N-VA): Er zijn veel pertinente opmerkingen gemaakt door de vraagstelster, door de heer De Ro en door u, minister, in uw antwoord. Voorzitter, ik heb niet meteen een vraag maar wel een oproep. We hebben inderdaad een probleem dat we moeten aanpakken. Maar, minister, u zei heel terecht dat u niet alle instrumenten in handen hebt om het op te lossen. U bent wel minister van Onderwijs, maar de Vlaamse overheid heeft vroeger de bevoegdheid om zelf onderwijs in te richten afgestaan. Wij zijn geen inrichters. Mevrouw Van den Brandt, ik begrijp dat u dat onderkent in uw vraagstelling.

Op 31 maart 2017 was er in de VGC een heel interessante discussie over dit onderwerp. Ik vond het interessant om kennis te nemen van de inzichten die daar aan bod kwamen. De monitoring van de capaciteitsproblemen an sich, zoals we die in Vlaanderen hebben gedaan, werd ook in Brussel uitgevoerd. Maar in Brussel is er een bijkomend probleem omdat er daar twee gemeenschappen en twee initiatiefnemers zijn zodat je bij de aanvang van en op verschillende momenten tijdens de schoolloopbaan van gemeenschap kunt veranderen, en ook is het in Brussel moeilijker met de demografische cijfers, die je in stad X, Y of Z onmiddellijk kunt transponeren naar hét onderwijssysteem. Het is inderdaad heel belangrijk om in dezen afspraken te maken met de Franse Gemeenschap.

Ik lees in het verslag van de VGC dat de Franse Gemeenschap zeer recent een aantal initiatieven genomen heeft om aan capaciteitsuitbreiding te doen. Dat is nodig. Wij vangen op dit moment ongeveer 20 procent van de Brusselse kinderen in het Nederlandstalig onderwijs op. Ik zou kunnen zeggen dat we met 10 procent van het electoraat meer doen dan nodig is. Ik stel mij daar niet tevreden mee. We moeten inderdaad al wie voor het Nederlandstalig onderwijs kiest alle kansen geven. Maar dan kom je toch op een aantal pijnpunten die ik nog eens wil

beklemtonen. Over bijkomende scholen ga je niet alleen met de inrichtende machten of met de koepels – het GO! en het vrij onderwijs – en eventueel met de gemeenten spreken, maar je gaat sowieso met de gemeenten moeten spreken om plaats te hebben om die scholen te bouwen.

Hier wordt gezegd dat er een te beperkt aanbod is van nijverheidstechnisch onderwijs. Dat zijn vaak scholen die nu net veel oppervlakte nodig hebben: voor werkhuizen, ateliers en noem maar op. Deze opmerking geldt niet alleen voor Brussel maar ook voor Antwerpen. Gent ken ik minder. In die stedelijke context zien we dat bepaalde studierichtingen of een bepaald studieaanbod, vooral in het nijverheidstechnische, serieus onder druk staan, vaak ook door dat ruimtegebrek. Het is dan toch een beetje paradoxaal dat we vandaag de ochtend hebben moeten starten met vragen over tekorten aan ingenieurs, terwijl blijkbaar de technische richtingen in onze grootsteden enige leemtes vertonen.

Minister, het is belangrijk dat we het overleg met de Franse Gemeenschap behouden en de gemeenten van het gewest aanspreken over het feit dat er ruimte moet worden vrijgemaakt opdat er scholen kunnen worden gebouwd. We kennen het gegeven van de druk vanuit Brussel naar de Rand. Maar de collega's hier aanwezig die in de Rand wonen en daar ook beleidsverantwoordelijkheid dragen, weten dat het probleem daar van dezelfde orde is als in Brussel.

Ik heb in elk geval alle begrip voor het feit dat u, minister, zelf geen ijzers kunt breken. Maar ik denk dat we vanuit Vlaanderen toch mee de lead mogen nemen om een aantal zaken mee in stelling te brengen, opdat op de verschillende plaatsen waar initiatieven kunnen worden genomen deze initiatieven ook zouden worden genomen. Als we daar mee het voortouw nemen om het gesprek warm te houden, leveren we al een serieuze bijdrage tot het vinden van oplossingen.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega's, bedankt voor de aanvullende opmerkingen. Ik ben het met een aantal dingen eens. Mevrouw Van den Brandt, u voert niet echt oppositie maar er moet mij toch iets van het hart. De heer Van Dijck verwees ernaar. Het effectief bouwen van scholen is een taak van de schoolbesturen. Ik bouw geen scholen. Mijn adjunct-kabinetschef, die nu ook aan het volgen is, zit elke dag samen met scholen. We hebben in Antwerpen al samengezeten met groepen om te bekijken hoe we tot een bouw kunnen komen. Maar ik bouw de scholen niet. We laten dat over aan het veld.

Ik moet wel voor middelen zorgen. Daar hebt u absoluut een punt. We hebben de gewone budgetten, we hebben de capaciteitsmiddelen, en ik heb gezegd dat we het bestaande systeem van huursubsidies zullen uitbreiden, niet alleen in capaciteitsgebieden – wat Brussel zeker is – maar voor iedereen. Ik heb daar miljoenen tegenover gezet. Het voordeel van de huursubsidie is dat je niet zelf op je eigen grond moet bouwen, dat je iemand anders kunt laten bouwen en tijdelijk, gedurende maximaal achttien jaar, daar schoolinfrastructuur kunt organiseren. Er zijn nu, nadat we daar echt reclame voor hebben gemaakt en in middelen hebben voorzien, veertig dossiers ingediend. Uit Brussel is er één ontvankelijk dossier binnengekomen. Eentje!

Ik vind het spijtig dat men niet creatief op zoek gaat. Er zijn moeilijkheden. We houden rekening met de context, met het feit dat het op sommige plaatsen duurder is. Maar dan komt er één ontvankelijk dossier binnen. Ik zou graag, samen met het veld, een beetje willen responsabiliseren. In Antwerpen was het ook moeilijk. We voorzien in ik-weet-niet-hoeveel capaciteitsmiddelen, en ik zie op een bepaald moment dat de ene koepel veel gemakkelijker realiseert dan de andere. Dan moet je met de scholen gaan samenzitten. Als je natuurlijk 100 procent wordt gesubsidieerd,

of als het gemeentebestuur kan bijleggen, kan het moeilijker zijn, zoals bij het katholiek onderwijs, als je zelf je eigen aandeel moet betalen.

U kunt niet tegelijk klagen en de bal naar mij blijven sturen, en tegelijkertijd ook niet proberen enthousiast te reageren op de mogelijkheden waarin we voorzien. Ik wil hier niet polariseren, maar het is wel een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Je moet dat ook zo definiëren: laat ons zoeken hoe we knelpunten uit de weg kunnen ruimen. Maar ik bouw geen scholen. De scholen moeten gebouwd worden op het terrein, en ik laat nu ook toe dat anderen bouwen en dat scholen huren, en wij subsidiëren dan de huur.

Ik wil zeker niet mijn verantwoordelijkheid ontlopen, maar er moeten in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest toch ook voldoende kansen zijn om te huren, bijvoorbeeld kantoorgebouwen. We moeten ook creatief durven te bouwen. We moeten geen paviljoenen bouwen maar bekijken hoe we meer in de hoogte kunnen gaan. De Vlaamse Bouwmeester maakt daar nu een issue van: 'Ga meer in de lucht!' Er zijn mogelijkheden.

Ik ben vragende partij om te helpen. We hebben maar een beperkt aandeel, maar we zien dat ons Nederlandstalig onderwijs aantrekkelijk is. Maar het zal samen met de partners moeten gebeuren. De btw is naar 6 procent gegaan. Er is dus tijdens deze legislatuur wel een context om te bouwen. Er zijn echt wel kansen, die ik voluit wil helpen grijpen.

De voorzitter: Mevrouw Van den Brandt heeft het woord.

Elke Van den Brandt (Groen): Minister, als er uit Brussel maar één dossier komt, moet u nagaan hoe dat komt. Waarom is dat zo? Wat zijn de redenen waarom er zo weinig vragen zijn? Maar ik zal u daarover blijven ondervragen. U bent minister van Onderwijs. Ik weet dat u geen scholen kunt bouwen. De VGC kan dat wel, en Groen vraagt in de Raad van de VGC dat de VGC die scholen dan ook effectief bouwt. Ze bouwen er twee. De vraag is of er meer nodig zijn. We kloppen daar aan waar wij als politieke partij horen aan te kloppen.

Maar ik vraag u om daar niet te passief in te zijn en om niet te zeggen: 'Ik heb geld, enzovoort, en nu is het aan de anderen om het te doen.' Breng ze samen, sluit ze op, enthousiasmeer hen, maar ga ook na waarom het er niet is. Hoe komt het dat de extra scholen er niet komen? U zegt dat er voldoende middelen zijn. Ik durf daar kritisch en sceptisch over te zijn. U zegt dat het een kwestie is van het ontbreken van initiatiefnemers. Maar dan moet u gaan onderzoeken hoe dat komt. Zit samen met minister Vanhengel om te horen welke extra scholenbouwers hij kan enthousiasmeren. Ga samenzitten met de gemeenten in Brussel, met het GO!, met het vrij onderwijs, en zorg ervoor dat die initiatiefnemers er komen. Misschien zijn er gegronde redenen waarom ze er niet komen.

Ik herhaal dat ik vermoed dat het uitblijven van middelen geen fabeltje is, maar dat heel wat scholen even sceptisch zijn als de oppositiepartij hier over de beschikbaarheid van de nodige middelen om dat te doen.

Minister, u verwijst naar de Franse Gemeenschap. Dat is terecht, de Franse Gemeenschap moet ook haar verantwoordelijkheid opnemen. Voor het secundair onderwijs is het een ander verhaal dan voor het lager onderwijs, vanwege de doorstroming. Beide gemeenschappen moeten hun verantwoordelijkheid nemen, maar we weten dat als we in de lagere school rond die 20 procent zitten, we dat in het secundair onderwijs ook zullen hebben. Dat is de realiteit. Het enige alternatief is dat leerlingen naar de Rand zullen gaan, en dan misschien vooral de Franstalige leerlingen, omdat de Nederlandstalige leerlingen voorrang hebben in Brussel. Dat zien we ook nu: vooral de anderstalige leerlingen schuiven door naar

de Rand. Dat is noch voor die leerlingen, noch voor de Rand een goede zaak. Die scholen moeten er gewoon komen in Brussel.

U zegt dat er geen plaats is, en het klopt dat er in Brussel niet zoveel ruimte is. Die oefening is al gemaakt tijdens de vorige legislatuur, misschien toevallig toen Groen erbij zat. Er is een kadaster gemaakt van alle beschikbare gronden en panden om ze om te zetten in schoolgebouwen. Er is dus een instrument om te kijken wat mogelijk is. De conclusie daarvan was dat er voldoende plekken zijn, en dat is hoopgevend. We kunnen het aanpakken en we kunnen het oplossen. Het klopt dat het meer kost om in Brussel te bouwen, maar het is niet onmogelijk. Het is een kwestie van in voldoende middelen te voorzien en voldoende initiatiefnemers te hebben. Ik zal bij u blijven aandringen op voldoende middelen, want dat is uw verantwoordelijkheid. Maar ik zal u ook blijven vragen om ervoor te zorgen dat het initiatief gestimuleerd wordt.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Tine Soens aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de deelname van Vlaamse universiteiten aan controversiële projecten in Israël

– 1629 (2016-2017)

Voorzitter: mevrouw Kathleen Helsen

De voorzitter: Mevrouw Soens heeft het woord.

Tine Soens (sp-a): In het kader van het EU-Israël Associatieverdrag werken Europese entiteiten samen met Israëlische instellingen en bedrijven. Een van dergelijke samenwerkingsverbanden is het zogenaamde Horizon 2020 Law-Train Project. Dit project wordt gecoördineerd door de Israëlische Bar Ilan University (BRL) en heeft als doel de ontwikkeling van zogenaamde transculturele ondervragingsmethoden en trainingsmodules gebaseerd op multicultureel onderzoek in de criminologie.

Het project roept heel wat controverse op, aangezien de BRL in kader van dit onderzoek banden heeft met het Israëlische Ministerie van Publieke Veiligheid en de Israëlische Nationale Politie. Samenwerking binnen het Law-Train Project staat dus de facto gelijk met samenwerking met de Israëlische politie, wat een legitiematiegrond vormt voor het Israëlische beleid, dat gekenmerkt wordt door controverse en mensenrechtenschendingen. Net door het controversiële karakter van het project wensten heel wat Europese onderzoekseenheden niet deel te nemen. Het Portugese Ministerie van Justitie trok zich vorig jaar terug. De enige Europese universiteit die wel deelneemt aan het project is de KU Leuven.

De deelname van de KU Leuven lokte binnen de universiteit zelf heel wat verontwaardiging uit. Een aantal professoren vroegen de universiteit uit het project te stappen, aangezien samenwerking met de Israëlische politie moreel onaanvaardbaar is en Israël legitimeert om door te gaan met zijn beleid. Daarnaast ondertekenden 50 Leuvense academici de beginselverklaring van Belgian Academic and Cultural Boycott of Israel (BACBI). Desondanks werd de samenwerking voortgezet. Specifiek staat de KU Leuven in voor de ontwikkeling van de ondervragingsmethodologie. Het onderzoek dat gevoerd wordt binnen het Law-Train Project kan op twee manieren gebruikt worden: enerzijds puur academisch, anderzijds om de Israëlische politie te ondersteunen in haar controversiële praktijken.

Ik heb hierover vorig jaar in deze commissie een gelijkaardige vraag gesteld. Het ging toen specifiek over de UGent en de KU Leuven en een project binnen Horizon 2020. De problematiek is natuurlijk breder dan wat ik hier als aanleiding aanhaal. De vraag is hoe we omgaan met wetenschappelijk onderzoek dat gebruikt kan

worden voor mensenrechtenschendingen en hoe we omgaan met ethiek in het onderwijs en in het onderzoek als dat in verband wordt gebracht met dual use.

Naar aanleiding van die eerdere vraag hierover werd binnen de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR) een ad-hocwerkgroep Dual Use opgericht. De bedoeling is om tegen maart een brochure op te maken voor onderzoekers over dual use. Ondertussen werkt de UGent aan een visietekst.

Minister, welke resultaten kwamen uit de ad-hocwerkgroep dual use binnen de VLIR? Worden er, naast de opmaak van de brochure, nog andere maatregelen getroffen om in de toekomst dergelijke projecten te vermijden?

Hoe reageert u op de controverse rond de samenwerking van de KU Leuven met Israël in het Law Train-project?

Hoe kunt u garanderen dat Vlaamse middelen voor de internationalisering van het hoger onderwijs niet ten goede komen van onderzoek bij instanties die systematisch mensenrechtenschendingen plegen?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: De werkgroep 'Dual use of research' werd in juni 2016 opgericht in de schoot van de VLIR. Deze werkgroep wil met de Vlaamse universiteiten een voortrekkersrol opnemen in het debat over het dubbel gebruik van onderzoek en samen nadenken of en hoe criteria en procedures voor de technische doorlichting van onderzoek en onderzoeksaanvragen verder moeten worden aangescherpt. De werkgroep baseert zich op de eerste plaats op de reeds bestaande algemene richtlijnen van de Europese Commissie bij de implementatie van het onderzoeksprogramma Horizon 2020. Risicovolle onderzoeken opereren immers heel vaak met Europese cofinanciering en staan daarbij onder algemene controle van de Europese Commissie. De werkgroep zoekt ook inspiratie bij buitenlandse universiteiten die reeds concrete codes en draaiboeken hebben uitgewerkt voor risicoanalyse rond 'dual use of research'.

Hoewel de Europese Commissie stipuleert dat elke aanvrager voor een Horizon 2020-project een zelfevaluatie dient uit te voeren met betrekking tot het risico op dual use, onderkent de werkgroep wel degelijk dat het voor een individuele universiteit moeilijk kan zijn om de nodige informatie te verzamelen om de réglementair verplichte analyses grondig uit te voeren. Daarom wordt meer samenwerking tussen de Vlaamse universiteiten in het vooruitzicht gesteld, zodat de informatie uit eerder uitgevoerde risicoanalyses op structurele en systematische wijze bij toekomstige onderzoeksaanvragen kan worden benut. De werkgroep tracht in deze oefening een evenwicht te vinden, rekening houdend met de geopolitieke realiteit. Vlaamse universiteiten onderhouden immers wetenschappelijke relaties met de hele wereld, en zetten ook ontwikkelingsprojecten op met partners in een groot aantal landen waar mensenrechten, democratie en rechtsorde onder druk staan. In deze context primeert de zogenaamde 'people to people'-aanpak die geen engagement impliceert in het beleid van overheden, maar die past in een filosofie van solidariteit tussen academici.

In de context van een analoge casus waarbij de UGent betrokken was, heb ik hier vorig jaar, in de commissievergadering van 19 mei 2016 en, als ik me niet vergis, naar aanleiding van een vraag daarover van uzelf, al gewezen op de verschillende zaken die de ethische aspecten verbonden met dergelijke onderzoeksprojecten moeten afdekken. Net als toen gaat het ook hier om een project binnen het Europese onderzoeksprogramma Horizon 2020, dat hierover duidelijke regels stelt.

Specifiek met betrekking tot het Law-Train Project heeft EU-parlementslid Bart Staes ook al de bevoegde EU-Commissaris Carlos Moedas bevestigd, die in zijn

antwoord heeft gewezen op de voorschriften en de policy die ook voor dit project zijn nageleefd.

Als minister ben ik aangewezen op die procedures en controles, en de beslissingen die daaruit voortvloeien. Ik kan niet eigenhandig tussenkomen. De controversie bewijst trouwens dat de academische gemeenschap zelf waakzaam is met betrekking tot de ethische aspecten van onderzoek. Dat geldt ook voor de manier waarop de Vlaamse universiteiten de problematiek gezamenlijk bespreken en in een bredere academische en geopolitieke context plaatsen.

De voorzitter: Mevrouw Soens heeft het woord.

Tine Soens (sp-a): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Onderzoeksethiek mag natuurlijk geen holle frase zijn. U zegt dat de ad-hocwerkgroep dual use verder werkt op de richtlijnen die hierrond vanuit de Europese Commissie komen. Bij mijn eerdere vraag om uitleg van vorig jaar heb ik toen ook al gezegd dat de projecten onder Horizon 2020 wel officieel beperkt blijven tot onderzoek in de civiele ruimte, maar dat er geen enkele garantie is dat de uit die onderzoeken verkregen kennis en technologie daarna niet voor militaire of politionele doeleinden zouden kunnen worden gebruikt. Daar is met andere woorden geen enkele externe controle op.

We weten ook dat die richtsnoeren van de Europese Commissie een aantal lacunes vertonen. De Europese Commissie heeft bevestigd dat een entiteit waarvan het bestuur gevestigd is in Israël, maar die bijvoorbeeld wel verschillende afdelingen heeft in de bezette gebieden en in illegale nederzettingen, nog altijd in aanmerking kan blijven komen voor Europese financiering. Dat lijkt mij een tegenstrijdigheid. Er is ook geen uitsluiting van ondernemingen die een zetel hebben in Israël, maar rechtstreeks betrokken zijn bij de nederzettingenpolitiek en bij schendingen van internationaal humanitair recht of van de mensenrechten.

Het Law-Train Project doorstond inderdaad de ethische review van de Europese Commissie en ook die van de KU Leuven, maar die spitste zich voornamelijk toe op de methodologische kant van het onderzoek en niet zozeer op de politionele of sociale implicaties. Hier wordt er samengewerkt met het Israëlisch ministerie van publieke veiligheid en met de Israëlische nationale politie. De VN-Commissie tegen foltering heeft al heel duidelijk het gebruik van foltering en geweld door Israëlische veiligheidsdiensten veroordeeld. Het Israëlisch ministerie van publieke veiligheid is gesitueerd in het bezette Oost-Jeruzalem en is bevoegd voor politiediensten die zich vandaag schuldig maken aan foltering en aan andere onmenselijke behandelingen.

We weten dat Israël niet zomaar een partner is, en we moeten in dit verband altijd uiterst waakzaam zijn. Voor ons is universitaire samenwerking op zich geen probleem, maar hier dreigen natuurlijk wel onderzoeksresultaten van onze universiteiten, en in dit geval van de KU Leuven, gebruikt te worden voor een wetenschappelijke ondersteuning van de bezetting. De vraag is of onze universiteiten daar medeplichtig willen aan zijn. Vorige keer heb ik het ook al gevraagd en ik heb ook nog een schriftelijke vraag gesteld over wat de plannen zijn na de brochure die voor onderzoekers wordt uitgewerkt. Is er een mogelijkheid om tot een ethisch charter te komen over alle universiteiten en hogescholen heen om in het vervolg dergelijke projecten toch te willen uitsluiten?

Dat hierover veel controversie is, blijkt uit het feit dat het Portugese ministerie zich intussen uit het project heeft teruggetrokken. Dat betekent toch dat er iets aan de hand is.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Mevrouw Soens, ik zal uw aanvullende opmerkingen, en zeker de laatste punten die u hebt vermeld, meenemen.

Ik begrijp de vragen en ik begrijp ook zeer goed de context van uw vragen. U hebt op een heel correcte wijze proberen te duiden dat er een spanningsveld is. De samenwerking met alle universiteiten van Israël liquideren, kun je natuurlijk niet omdat we net zeggen dat universiteiten vrijplaatsen zijn voor het denken. Het is een heel precair evenwicht dat we moeten bewaken. Dat is au fond ook uw standpunt. U zegt niet dat we al die samenwerkingen moeten boycotten.

Ik vind wel dat we waakzaam moeten zijn. De bottomline is, zeker als het gaat over universiteiten, dat we de dialoog en de samenwerking moeten proberen te stimuleren binnen de ethische standaarden.

Nog eens, zeker uw laatste opmerkingen neem ik zeker mee in het verder opvolgen van de dossiers.

De voorzitter: Mevrouw Soens heeft het woord.

Tine Soens (sp-a): Ik heb duidelijk gezegd dat universitaire samenwerking voor ons absoluut geen probleem is, maar in dit geval gaat het over samenwerking met instanties uit Israël waarvan de VN aanklagen dat er folteringen en mensenrechtenschendingen gebeuren. In het andere geval ging het over samenwerking met de Israëlische wapenindustrie. We kunnen ons inderdaad vragen stellen in hoeverre resultaten van onderzoek dat met Vlaams belastinggeld gefinancierd wordt, gebruikt wordt om mensenrechtenschendingen te plegen in een ander land.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Tine Soens aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de werking van de ombudsdiensten bij universiteiten – 1630 (2016-2017)

Voorzitter: mevrouw Kathleen Helsen

De voorzitter: Mevrouw Soens heeft het woord.

Tine Soens (sp-a): Minister, vorige maand bracht de Vlaamse Ombudsdienst naar jaarlijkse gewoonte een jaarverslag uit en werd het voorgesteld in dit parlement. Dat verslag bevatte een opmerkelijke passage over de gang van zaken bij de klachtendienst, de ombudsdienst van de UGent.

Uit het Klachtenrapport van de UGent blijkt dat studenten vandaag nog steeds represailles vrezen als zij naar de bevoegde ombudspersoon stappen. Actief bemiddelen via een ombudspersoon is voor veel studenten daarom ook vaak een brug te ver. Ook onder collega's heerst een scherpe sfeer wanneer een facultaire ombudspersoon tussenkomt bij conflicten.

Een laagdrempelige en onafhankelijke ombudsdienst in een organisatie als een universiteit is natuurlijk geen overbodige luxe. Het is uiteraard van belang om een kwaliteitsvolle opleiding met eerlijke kansen voor iedereen te garanderen, maar hij speelt ook een belangrijke rol bij het stijgend aantal vaststellingen van grensoverschrijdend gedrag, waar we het in deze commissie eerder al over hebben gehad.

Minister, hoe wilt u de toegankelijkheid van de ombudsdienst bevorderen bij studenten zonder dat ze represailles moeten vrezen? Neemt u initiatieven om het docerend personeel te wijzen op hun verantwoordelijkheid in geval van conflicten met studenten? Hoe wilt u de heersende sfeer bij de ombudsdiensten in de universiteiten verbeteren en het actief bemiddelen er mogelijk houden? Het klachtenrapport handelt enkel over de UGent. Het zou me vreemd lijken mochten in

andere universiteiten geen dergelijke gevallen bekend zijn. Is er een rapportering over de werking van de ombudsdienst bij de andere universiteiten? Zijn er indicaties dat die problematiek zich daar ook voordoet?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Uw vraag betreft een bijzonder waardevol element binnen ons Vlaamse hoger onderwijs, namelijk de functie van ombudspersonen die kunnen bemiddelen tussen studenten en professoren, en dus een soort eerste lijn vormen, laagdrempelig en toegankelijk, met als doel om verdere escalaties te vermijden. Deze ombudspersonen doen vaak schitterend werk, en hoe beter ze hun taak doen, hoe minder zichtbaar hun realisaties zijn. Dat is een heel mooie omschrijving van de taak van die ombudspersoon.

U stelt uw vraag naar aanleiding van het jaarverslag en het klachtenboek van de Vlaamse Ombudsdienst. Daarin is het Klachtenrapport van de Gentse universiteit integraal opgenomen, omdat de UGent bij decreet is opgericht en dus integraal onder het Klachtendecreet valt. Dat is niet het geval voor de andere universiteiten of voor de hogescholen. Eenzelfde onderscheid is er voor de universitaire ziekenhuizen, waar enkel het UZ Gent is opgenomen, en het leerplichtonderwijs, waar enkel het GO! is opgenomen. Aangezien de Vlaamse Ombudsdienst niet rapporteert over de andere instellingen, neem ik aan dat uw vraag niet de bedoeling heeft om de UGent te viseren. De reden waarom Gent erin staat, heb ik net uitgelegd.

Maar tegelijk is het ook niet evident om vanuit deze rapportering, die enkel over de UGent gaat, veralgemeningen te maken voor alle universiteiten. Bovendien gaat het hier om een klachtenrapport, waarin uiteraard enkel de negatieve punten ter sprake komen, en dus niet over een algemene doorlichting, waarin ook de goede praktijken aan bod komen. Al deze zaken maken het moeilijk om op basis van dit ene klachtenrapport een algemeen oordeel te vellen over de werking van de ombudsdiensten bij de universiteiten.

Ik ontvang als minister relatief weinig klachten, en als ik er krijg, dan betreft het vaak zaken die intussen ook naar de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbepalingen gaan. In die gevallen hebben interne bemiddeling en interne beroepsprocedures geen uitkomst geboden en is een externe behandeling noodzakelijk. Ook de raad signaleert mij geen structurele problemen met de ombudsdiensten van de universiteiten, en ook niet specifiek met die van de UGent. Dat wil natuurlijk niet zeggen dat er helemaal geen klachten zijn, want dan zou de raad niet hoeven te bestaan.

Behoudens de elementen in het klachtenrapport van de UGent heb ik momenteel bijzonder weinig informatie om te kunnen oordelen of ik als minister moet ingrijpen in het beleid dat de universiteiten en hogescholen voeren en hoe ik dat kan doen zonder hun autonomie aan banden te leggen. Maar u vraagt niet echt dat ik de autonomie aan banden zou leggen. Wel is een goede ombudswerking essentieel in het instellingsbeleid. Dit is sowieso een topic binnen de kwaliteitszorg, zeker nu we die via de instellingsreview ook op dat niveau hebben getild. Dat is net de reden waarom ik zo'n fan ben van de nieuwe manier van werken, namelijk dat je het niet studierichting per studierichting gaat bekijken maar dat je de totale kwaliteitszorg gaat bewaken.

Het is op dit moment nog niet duidelijk in hoeverre de huidige reviews in de pilootfase van het nieuwe kwaliteitszorgstelsel voor de hogescholen en universiteiten deze thematiek al hebben meegenomen. Wel is het voorzien in passende procedures voor het afhandelen van klachten van studenten een van de punten van de European Standards & Guidelines (ESG) die dé basis vormen voor onze kwaliteitscheck op instellingsniveau. De kwaliteitscode die de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) hanteert bij de instellingsreviews, verwijst expliciet

naar die ESG. In de toekomst zullen we dus ook via de instellingsreviews kunnen nagaan of er een aanleiding is om specifiek beleid te ontwikkelen om de ombudsdiensten en klachtenbehandeling op instellingsniveau te verbeteren.

De voorzitter: Mevrouw Soens heeft het woord.

Tine Soens (sp.a): Minister, dank u voor de antwoorden. Ik vond het inderdaad een redelijk opvallende passage in het jaarverslag van de Vlaamse Ombudsdienst. Ik wil ze even citeren. Er staat op pagina 28: "Opmerkelijk is dat actief bemiddelen via een ombudspersoon vaak een brug te ver is voor studenten, die represailles vrezen. En ook collega-docenten reageren soms scherp op de tussenkomst van een facultaire ombudspersoon, een spijtige vaststelling. Iedereen heeft baat bij een verzoening dichtbij het conflict."

Ik denk dat iedereen in deze commissie en u ook, minister, daar achter kan staan en dat iedereen het erover eens is dat een laagdrempelige en onafhankelijke ombudsdienst absoluut nodig is. De vraag is natuurlijk in hoeverre een ombudsdienst echt nut heeft als studenten represailles vrezen als een ombudspersoon gaat tussenkomen.

U zegt dat dat wordt meegenomen in de instellingsreview. Ik stel voor dat als we de resultaten van de pilootprojecten binnen hebben, we dan terugkomen om te zien of er specifiek beleid nodig is om het nut van een ombudsdienst nog groter te maken dan het vandaag is.

De voorzitter: De heer Cordy heeft het woord.

Paul Cordy (N-VA): Situaties zoals omschreven in deze klachten, mogen zich inderdaad niet voordoen. Een ombudsfunctie moet vertrouwen opwekken zodat mensen er een beroep op kunnen doen.

Ik wil een paar kanttekeningen maken vanuit de praktijk die ik in Antwerpen redelijk goed ken. Het blijft belangrijk dat de toegang tot een ombudspersoon laagdrempelig is. Dat houdt bijna noodzakelijk in dat een ombudspersoon iemand uit de faculteit is, omdat hij de studiematerie kent, omdat hij vaak de studenten kent of toegang heeft tot de studenten en omdat hij de faculteitscultuur kent. Als je iemand van buitenaf die functie laat vervullen, dan zal die eerst zelf een brug moeten bouwen om dan te kunnen bemiddelen. Dat bemiddelingsaspect is bij een ombudspersoon zeer belangrijk. Veel wordt opgelost door te bemiddelen.

Ik kreeg geheel toevallig deze week het jaarverslag van de ombudsdienst van de Universiteit Antwerpen doorgestuurd. Dat wordt binnenkort bekendgemaakt. Het handelt over vorig academiejaar. Een zin daarin vond ik zeer frappant om aan te geven dat die laagdrempeligheid kan werken en hoe het nu werkt. Dat ging dan over de mogelijkheid die de studenten hebben om iemand te vragen om hun examen bij te wonen wanneer ze vrezen een slechte relatie te hebben met het betrokken academisch personeel: "Ombudspersonen worden door studenten gepercipieerd als gemakkelijk toegankelijk en krijgen daardoor af en toe het verzoek van een student om een examen volledig bij te wonen." Ik denk wel dat het werkt, wat niet wegneemt dat er zich situaties kunnen voordoen die minder gewenst zijn en waar de instelling op zal moeten ingrijpen.

In de meeste universiteiten is bepaald dat er inspraak van de studenten is bij het aanstellen van een ombudspersoon. Ik verwijs naar het onderwijs- en examenreglement (OER) van de UGent, artikel 98, waarbij duidelijk wordt gezegd dat een ombudspersoon in de faculteiten op voordracht van de studentenvertegenwoordiging moet worden aangesteld. Dat is iemand uit het academisch personeel. Het is belangrijk dat studenten daar hun rol in spelen om ervoor te zorgen dat er vanuit de studenten het nodige toezicht is op het aanstellen van

ombudspersonen. In grote en zelfs kleine faculteiten is het nuttig om meerdere mensen te hebben of een plaatsvervanger als de eerste ombudspersoon te nauw betrokken is bij het dossier.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Ik heb daarnet mijn antwoord gegeven. Laat me over de positie, het nut en het belang van de ombudsdienst zeggen dat dat onmogelijk overschat kan worden. Ombudsdiensten zijn ontzettend belangrijk. Je ziet ze niet, maar je moet wel de kwaliteit kunnen meten. Of het effectief is gemeten, weten we niet, want men is nu bezig met de allereerste reviews. Maar laat me er duidelijk over zijn: wat de resultaten ook zijn, voor de toekomst lijkt het me elementair dat de manier waarop je als instelling omgaat met je studenten en de potentiële klachten van die studenten, bepalend voor het totale imago van je instelling.

Bemiddelen, waar collega Cordy terecht naar heeft verwezen, is niet evident omdat je als bemiddelaar moet durven ingaan tegen de proffen. Enige ervaring leert dat proffen soms assertief reageren maar na een poosje wel weer bijdraaien. Een examenperiode is een periode waarin iedereen op de toppen van zijn tenen loopt. Ik begrijp dat men daar soms korzelig op reageert, maar dat maakt het nog nuttiger en nodiger om een ombudsdienst te hebben. Studenten zouden zich nooit afgeschrikt mogen voelen om daar een beroep op te doen. Het is aan de instellingen om dat te bewaken. Ik denk dat dat ook weer aantoonbaar is waarom het een meerwaarde is om de instellingsreview te laten lopen en niet puur en alleen de visitaties te doen, want die houden daar geen rekening mee.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Vera Celis aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de communicatie rond het recht op tijdelijk onderwijs aan huis voor langdurig zieke leerlingen – 1703 (2016-2017)

Voorzitter: mevrouw Kathleen Helsen

De voorzitter: Mevrouw Celis heeft het woord.

Vera Celis (N-VA): Minister, langdurig zieke kinderen die bij de start of tijdens het schooljaar meer dan 21 dagen na elkaar niet naar school kunnen gaan of chronisch zieke kinderen die gedurende korte opeenvolgende periodes niet op school aanwezig kunnen zijn wegens hun behandeling, hebben het recht om thuis, in het ziekenhuis of op hun verblijfplaats vier uur per week les te krijgen via het systeem van tijdelijk onderwijs aan huis (TOAH). Die mogelijkheid bestaat voor leerlingen uit zowel het basisonderwijs, de meeste richtingen van het secundair onderwijs en voor de leerlingen uit het buitengewoon onderwijs.

Het decreet houdende diverse maatregelen betreffende de rechtspositie van leerlingen in het basis- en secundair onderwijs van 31 januari 2014 geeft ook aan leerplichtige tienermoeders het recht op tien weken zwangerschapsverlof en tijdelijk onderwijs aan huis tijdens hun afwezigheid op school. Daaraan werd later nog de mogelijkheid voor synchroon internetonderwijs via Bednet toegevoegd.

Een recente rechtszaak tussen een leerling en een school uit Geraardsbergen toont aan dat de communicatie over het recht op tijdelijk onderwijs aan huis en Bednet naar alle betrokkenen nog beter kan. Naar aanleiding van deze zaak reageerde u in de pers door duidelijk te stellen dat er extra budgetten worden uitgetrokken voor de inrichting van TOAH en Bednet. U gaf ook aan dat u daaromtrent extra zou communiceren naar scholen die nog onvoldoende op de hoogte waren.

Recent maakte de vzw Fara bekend dat er nog werk aan de winkel was om de regeling rond het tijdelijk onderwijs aan huis voor tienermoeders beter bekend te maken bij ouders en scholen. Volgens de vzw nemen lang niet alle rechthebbende tienermoeders hun recht op TOAH op. Slechts 15 van de 129 meisjes deden er effectief een beroep op. Dat bleek ook uit de cijfers die u mij aanleverde in mijn schriftelijke vraag van juni 2016. Een reden daarvoor zou zijn dat veel tienermoeders niet op de hoogte zijn van het recht op TOAH of Bednet.

Recent maakte u in een persbericht bekend dat u het aantal leerlingen dat aanspraak kan maken op synchroon internetonderwijs van Bednet, wenst te verdubbelen. De Vlaamse Regering kende daarvoor al extra middelen toe aan de organisatie. Hoe ziet het stappenplan van Bednet eruit om zieke kinderen en tienermoeders gerichter en sneller te bereiken? Hebt u daar impact op en in hoeverre wordt dit gemonitord?

Kunt u meer toelichting geven bij uw ambitie om scholen te informeren over het recht van leerlingen op tijdelijk onderwijs aan huis en Bednet? Op welke manier zult u die ambitie in maatregelen omzetten? Via welke communicatiekanalen en partners wenst u dat te verwezenlijken?

Kunt u aangeven op welke manier de mogelijkheid op TOAH en Bednet voor zieke kinderen en tienermoeders op dit moment wordt gepromoot bij de belanghebbers?

Wat is uw reactie op de bezorgdheid van de vzw Fara dat er nog veel werk aan de winkel is om de maatregel bekend te maken?

Acht u het noodzakelijk om ook zorgverstrekkers, zoals huisartsen en ziekenhuizen, en ouders extra te informeren over TOAH en Bednet? Zo ja, hoe zult u dat dan aanpakken?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Mevrouw Celis, de voorgeschiedenis die u geschetst hebt in uw inleiding, klopt grotendeels. Ik benadruk dat, om te schetsen dat er in het beleid rond tijdelijk onderwijs aan huis en synchroon internetonderwijs (SIO) de voorbije jaren ook verbeteringen zijn aangebracht. Voor mij is het echt cruciaal dat het vrijwaren van de onderwijsloopbaan van zieke kinderen en jonge moeders vooropstaat. Dat is ook de reden waarom ik vrij cru gereageerd heb op het feit dat het nog niet genoeg bekend was.

De cijfers van tijdelijk onderwijs aan huis en de cijfers voor synchroon internetonderwijs stijgen jaarlijks. Op zich is dat goed, want we zien dat steeds meer afwezige leerlingen het onderwijs krijgen waar ze recht op hebben. Maar het is nog niet goed genoeg, collega's. Hoewel we niet exact de doelgroep voor TOAH en SIO kunnen bepalen, vermoeden we dat de bereikte doelgroep kleiner is dan de groep kinderen en jongeren die er recht op hebben.

Naar aanleiding van de pyjamadag van Bednet heb ik de ambitie geuit om het aantal bereikte kinderen met SIO te verdubbelen. In uw inleiding zei u ook dat ik daarvoor extra budgetten zou uittrekken, mevrouw Celis, maar dat heb ik eigenlijk niet gezegd. Ik zal uitleggen hoe ik dat aanpak.

Ten eerste: tijdelijk onderwijs aan huis zit in de open-endfinanciering. Dat betekent dat voor elke leerling die in dat stelsel onderwijs krijgt, de school wekelijks vier lestijden toegekend krijgt. Als er dus leerlingen bij komen, dan moeten we die financiering niet bijkomend regelen. De financiering van de lestijden zit in ons systeem vervat. Ten tweede: voor de realisatie van SIO subsidieer ik Bednet. We hebben die subsidies gevoelig opgetrokken, maar de ambitie om het aantal

leerlingen dat gebruik maakt van SIO op te trekken naar duizend, moet binnen de bestaande middelen gerealiseerd worden. En dat is een bedrag van 2,3 miljoen euro. Dat is een aanzienlijk bedrag.

Van september tot nu heeft Bednet 502 leerlingen bereikt. Ik wil dat ze op een schooljaar 1000 leerlingen kunnen bereiken. Dat kan perfect lukken. U weet dat de techniek en de technologie met een razendsnel tempo evolueren. Wij voeren op dit ogenblik de gesprekken met Bednet om te kijken op welke manier we tot die verdubbeling kunnen komen en met welk stappenplan dat kan.

Ik geef een voorbeeld. Nu gaat er altijd een computer mee naar de gezinnen. Er zijn veel gezinnen waar die computer al aanwezig is. De vraag is of je daar dan een extra computer moet zetten, of dat je dat gewoon met de bestaande, al aanwezige software kunt regelen. We moeten daar wat versoepelingen aanbrengen, om Bednet toe te laten soepel in te spelen op de situatie die ze in het gezin meemaken, en niet standaard altijd al het materiaal mee te nemen. Ik ben er echt van overtuigd dat het kan binnen de bestaande budgetten. We zijn aan het bekijken wat we daarvoor nodig hebben aan soepelheid, ook in het subsidiebesluit.

Dan kom ik tot de informatie. Eerst en vooral wil ik benadrukken dat het recht op TOAH en SIO decretaal verankerd is. De regelgeving legt de communicatieverantwoordelijkheid bij de school. We hebben dus gezegd: iedereen heeft er recht op, maar de school moet communiceren. Er zijn daarbij drie bepalingen van belang. Ten eerste: scholen moeten in hun schoolreglement aangeven dat TOAH en SIO mogelijk zijn bij langdurige ziekte. Elk schoolreglement moet dat bevatten. Ten tweede: scholen moeten actief de mogelijkheid voor TOAH of SIO aanbrengen bij de ouders van kinderen die in aanmerking komen. En ten derde: er is in een sanctiemogelijkheid voorzien voor scholen die het recht op onderwijs aan huis miskennen. Er kan op dat punt een inhouding gebeuren op de werkingsbudgetten.

De onderwijsadministratie verduidelijkt die regelgeving ook. Voor scholen is dat via omzendbrieven en Schooldirect. Toevallig – ik had aangekondigd dat er nog communicatie zou gebeuren – is deze week een item over tijdelijk onderwijs aan huis verschenen in Schooldirect. Dat zit dus in de mailbox van alle schoolleiders in Vlaanderen. Voor ouders is dat via de website onderwijs.vlaanderen.be, waar een ruime toelichting staat over SIO en TOAH. Ik heb in het verleden al gezegd dat het gemakkelijk is dat het ook in de ziekenhuisvoorzieningen en zo in de informatiebox zit dat dat bestaat.

Ik heb ook binnen de bepalingen voor de subsidie aan Bednet de expliciete opdracht opgenomen om SIO bekend te maken bij scholen en leerlingen. De pyjamadag is daar het bekendste voorbeeld van. We zien dat dat ook echt een hefboom is in scholen om dat net bekend te maken. Omdat SIO een vorm is van tijdelijk onderwijs aan huis, brengen we alle initiatieven die bekendheid geven aan synchroon internetonderwijs, dus ook tijdelijk onderwijs aan huis, mee onder de aandacht.

Ik deel de bezorgdheid van de vzw Fara dat alle afwezige leerlingen die in aanmerking komen voor SIO of TOAH dat ook moeten krijgen. Gezien de stijging in de cijfers kunnen we stellen dat de huidige maatregelen al vruchten afwerpen. Het klopt dat er voor tienermoeders nog werk aan de winkel is. Dat is ook logisch, want tienermoeders vormen de jongste doelgroep binnen de maatregelen voor afwezige leerlingen. Die maatregelen moeten dus nog aan bekendheid winnen.

Dat neemt niet weg dat er nog meer kan gebeuren. Wij onderzoeken op dit ogenblik een aantal initiatieven. We bespreken met Bednet hoe de verhoging van de capaciteit binnen het budget geregeld kan worden. We kijken ook of het

mogelijk is om scholen te verwittigen wanneer de afwezigheidsregistratie van een leerling doet vermoeden dat hij of zij in aanmerking komt voor SIO of TOAH.

Net zoals dat vandaag al gebeurt, zullen ook in de toekomst alle actoren met betrekking tot langdurig afwezige kinderen worden geïnformeerd bij elke gelegenheid die zich voordoet. Het gaat dan om studiedagen, ontmoetingsmomenten of overlegmomenten van scholen en ouders, maar ook ziekenhuizen en organisaties zoals Fara. Ik ben ook van plan om het bekendmaken van SIO en TOAH op te nemen in de beheersovereenkomst met de ouderkoepels. We kunnen daar niet genoeg inspanningen voor doen, want voor mij is het echt cruciaal dat elk kind dat daar recht op heeft, daar ook van kan gebruikmaken.

De voorzitter: Mevrouw Celis heeft het woord.

Vera Celis (N-VA): Minister, ik dank u voor het zeer uitvoerige antwoord. U zei op het einde dat we daar niet genoeg werk van kunnen maken, dat we die betrokkenheid van die leerlingen moeten garanderen. Ik denk dat u de correcte samenvatting hebt gemaakt ter zake. Nu, wij zetten als commissie Onderwijs, net als u uiteraard, met uw inspanningen, bijzonder sterk in op het altijd opnieuw geven van kansen aan kwetsbare groepen, om hen maximaal te betrekken bij onderwijs, om ervoor te zorgen dat er ook daar een diploma komt, van welke aard dan ook. SIO of TOAH kan echt wel een element zijn om die kwetsbare groepen zeker ook te kunnen vatten.

Wij hebben in Geel een gezondheidsraad. Op 15 oktober van vorig jaar organiseerde die een infodag in het ziekenhuis, met diverse workshops. Ik had het geluk een van die workshops te geven, over onderwijs voor zieke kinderen. Er waren daar heel wat mensen aanwezig: mensen van Kind en Gezin, begeleiders, het team jeugd en gezin van de politie. Ze hebben me achteraf meerdere keren gezegd dat ze er echt niet van op de hoogte waren dat dat bestond. Men moet dat echt heel breed bekijken. Men moet alle organisaties, alle mensen betrekken die bezig zijn met de ondersteuning van jongeren en kinderen, rechtstreeks vanuit Onderwijs, maar evengoed vanuit de politiediensten of Kind en Gezin, om te informeren over wat er bestaat. Als we een leerling op die manier kunnen helpen om bij de school, bij het onderwijs betrokken te geraken, dan moeten we dat doen. U hebt heel wat voorbeelden gegeven. U gaf aan dat dat ook is opgenomen in het schoolreglement. Is dat een verplichting? Wordt daarop gecontroleerd?

Minister Hilde Crevits: Ja.

Vera Celis (N-VA): Dan denk ik dat we ook ouders, die dat schoolreglement lezen, tegelijkertijd hebben gevat, dat ze er kennis van hebben dat de mogelijkheid bestaat.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Mevrouw Celis, ik ga daarmee akkoord. Ik heb nog wat cijfers. Dit schooljaar, dus 2015-2016, zijn er in het basisonderwijs 408 en in het secundair onderwijs 1409 kinderen, dus in totaal 1817 kinderen, die tijdelijk onderwijs aan huis krijgen. Dat is een verdubbeling in vergelijking met 5 jaar geleden: in het schooljaar 2011-2012 waren dat er 942.

Wat SIO betreft, met Bednet, is er een gelijkaardige evolutie, maar op veel kortere termijn. In het schooljaar 2014-2015 waren dat 232 kinderen, en nu zitten we al aan 502, maar het schooljaar is dus nog niet beëindigd.

We hadden in dit schooljaar ook negen tienermoeders. Daarenboven was er sprake van twee tienermoeders voor wie dat niet is opgestart, omdat de meisjes te vroeg waren bevallen en de periode te kort was om nog via Bednet les te

volgen met examens in de kerstvakantie. We zien dus echt wel dat we meer kinderen en ook meer jongeren bereiken, om hen toch die banden met het onderwijs te laten houden tijdens de periode waarin ze uitvallen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Ingeborg De Meulemeester aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de voorzieningen binnen de centra voor volwassenenonderwijs (CVO) voor cursisten met een beperking – 1738 (2016-2017)

Voorzitter: mevrouw Kathleen Helsen

De voorzitter: Mevrouw De Meulemeester heeft het woord.

Ingeborg De Meulemeester (N-VA): Minister, in Vlaanderen is het volwassenenonderwijs een groot succes: ruim 231.000 cursisten zijn ingeschreven in een CVO. Cursisten met een functiebeperking in het volwassenenonderwijs kunnen gebruikmaken van speciale onderwijsleermiddelen.

Het centrum voor volwassenenonderwijs (CVO) of het centrum voor basiseducatie (CBE) kan voor de volgende middelen zorgen: een tolk Vlaamse Gebarentaal en/of schrijftolk; de terugbetaling van kopieën van notities van medecursisten; het omzetten van lesmateriaal in braille; vergrotende kopieën, digitale omzetting of grootletterdruk.

Naast de mogelijkheid tot het aanvragen van speciale onderwijsleermiddelen is er weinig bekend over hoe de CVO's omgaan met cursisten met een functiebeperking, gedrag- of leerstoornis. Minister, daarom stel ik graag de volgende vragen. Stelt u een evolutie vast in het aantal aanvragen van speciale onderwijsleermiddelen in het volwassenenonderwijs? Zo ja, welke? Wanneer en hoe zult u de omgang van CVO's met cursisten met een fysieke of mentale beperking evalueren? Graag had ik ook duiding over welke zaken u concreet zult onderzoeken. Hebt u er een zicht op in welke mate de cursisten met een beperking hun persoonlijkeassistentiebudget (PAB) kunnen aanwenden voor ondersteuning en assistentie? Hoe zult u het komende beleid bepalen in het kader van het inclusief onderwijs, en dat expliciet voor het volwassenenonderwijs?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Mevrouw De Meulemeester, uit de cijfers van de databanken van mijn administratie, namelijk het Agentschap voor Onderwijsdiensten (AgODi), blijkt dat er geen significante evolutie is met betrekking tot het aantal aanvragen en aanvragers van speciale onderwijsleermiddelen in de laatste drie schooljaren. We kunnen daar dus eigenlijk geen grote uitspraken over doen, of we stellen dat toch niet vast.

Voor het lopende schooljaar 2016-2017 geven de cijfers de stand van zaken weer tot 18 april. Dat zijn dus onze databanken. Er worden voor dit schooljaar ook weer niet veel extra aanvragen meer verwacht. In 2015-2016 was er een zeer lichte stijging in het aantal aanvragen en aanvragers ten opzichte van 2014-2015, maar nu zien we een lichte daling ten opzichte van vorig schooljaar. Die cijfers zijn nog niet definitief. Voor 2014-2015 waren er in totaal 62 aanvragen voor speciale onderwijsleermiddelen, voor 2015-2016 65 en nu zitten we aan 63 aanvragen. Daarvan vormt de tolkondersteuning het overgrote deel. Dat kunt u wellicht begrijpen. Wat de aanvragers van de speciale onderwijsleermiddelen betreft, in 2014-2015 waren dat er 59, in 2015-2016 60 en in 2016-2017 zijn het er 57. Dat blijft dus redelijk stabiel.

Vorig jaar vond de eerste bevraging plaats van tolkgebruikers, onderwijsinstellingen en tolken, zowel de tolken Vlaamse Gebarentaal als de schrijftolken, over hun ervaringen met de aanvraag- en toekenningsprocedure voor tolkondersteuning in onderwijs en hun tevredenheid over de werking van het Vlaams Communicatie Assistentie Bureau voor Doven (CAB). De regelgeving voorziet in een driejaarlijkse evaluatie. Mijn administratie destilleert uit de reacties een aantal conclusies en voorstellen tot aanpassing of bijsturing. Het rapport met de conclusies en aanbevelingen verwacht ik voor het zomerreces.

Als minister van Onderwijs heb ik geen zicht op de mogelijke aanwending van het PAB in het volwassenenonderwijs. Ik denk dat men daar bij het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH) meer over weet. Zij gaven mee dat het besluit van de Vlaamse Regering houdende vaststelling van de voorwaarden van toekenning van een persoonlijkeassistentiebudget aan personen met een handicap er expliciet in voorziet dat cursisten hun PAB kunnen aanwenden voor ondersteuning en assistentie binnen het volwassenenonderwijs.

Dit geldt ook voor personen met een persoonsvolgend budget. Het gaat dan wel degelijk om praktische hulp bij leeractiviteiten. Pedagogische en didactische begeleiding bij studies zijn uiteraard hiervan uitgesloten.

Hoe kunnen we werk maken van meer inclusie? Wij hebben op 25 maart 2016 de conceptnota 'Volwassenenonderwijs als kansonderwijs' goedgekeurd. Die nota bevat de belangrijkste beleidslijnen voor de stapsgewijze hervormingen van het volwassenenonderwijs die we tijdens deze legislatuur willen realiseren. De bedoeling is dat het volwassenenonderwijs van morgen zijn unieke troeven en expertise behoudt en zich profileert rond zijn kerntaken. Met de hervormingen op het vlak van versterking van het landschap beogen we dat de centra prioritair zullen inzetten op duurzame kwalificaties en de meest kwetsbare kansengroepen waarvoor onderwijs het grootste verschil maakt.

In de conceptnota maken we ook de keuze om in het nieuwe financieringssysteem maatschappelijk prioritaire opleidingen een hoger gewicht te geven en cursistenkenmerken in rekening te nemen. Deze maatregelen zouden ervoor moeten zorgen dat het volwassenenonderwijs zich in de toekomst nog meer en beter kan focussen op de kwetsbare groepen.

De voorzitter: Mevrouw De Meulemeester heeft het woord.

Ingeborg De Meulemeester (N-VA): Minister, dank u voor uw antwoord. Ik ben blij dat het vrij stabiel blijft, maar ik denk dat heel wat cursisten met een beperking nog niet altijd weten welke ondersteuningsmiddelen er zijn. Het is belangrijk dat we de nodige aandacht blijven geven aan mensen met een of andere functiebeperking, zodat ze toch terecht kunnen in het volwassenenonderwijs. Zou u de ondersteuningsnoden in het volwassenenonderwijs in kaart kunnen brengen? Ik vroeg dat al eens schriftelijk, maar toen was u wat weigerachtig. Maar misschien is het toch geen slecht idee.

Minister Hilde Crevits: Er is een verschil tussen de noden in kaart brengen en de vraag in kaart brengen. Misschien moeten we het beschikbare aanbod standaard meer bekendmaken. Daar ben ik het mee eens, dat wil ik doen. Het aanbod is bekend. We weten wie de vragers zijn. Maar we moeten misschien wat meer reclame maken voor het feit dat het bestaat. Ik wil bekijken wat we daar eventueel extra kunnen doen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Kathleen Krekels aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers – 1742 (2016-2017)

Voorzitter: mevrouw Kathleen Helsen

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): Om de integratie te bevorderen, krijgen anderstalige leerlingen extra begeleiding in de scholen. Daarvoor bestaat het onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers (OKAN). Het onthaalonderwijs heeft de intentie om leerlingen die nog niet lang in Vlaanderen wonen en die het Nederlands niet of onvoldoende machtig zijn op te vangen en hun zo snel mogelijk de onderwijstaal bij te brengen. Het onthaalonderwijs moet het voor deze leerlingen mogelijk maken om hun onderwijsloopbaan in het regulier onderwijs met succes voort te zetten. Het Agentschap voor Onderwijsdiensten (AgODi) rapporteert maandelijks statistisch over de evolutie van het aantal anderstalige nieuwkomers in het onderwijs.

Met het oog op de evaluatie en de monitoring van OKAN is het belangrijk om op te volgen hoeveel leerlingen die OKAN volgden, doorstroomden naar het regulier onderwijs. Uit het antwoord op mijn schriftelijke vraag blijkt dat bijna 20 procent van de leerlingen in OKAN uit het Nederlandstalig onderwijs stroomt. Zowel in het schooljaar 2014-2015 als in het schooljaar 2015-2016 was het 20 procent.

Het onderzoek naar de impact van het onthaalonderwijs op de schoolloopbanen van anderstalige nieuwkomers en op de school- en leerlingenkenmerken die deze schoolloopbanen beïnvloeden, zal tevens interessant zijn in het kader van de evaluatie van OKAN en de drie bezorgdheden die bleken uit het doorlichtingsverslag van de inspectie, waaronder de vraag naar de efficiënte inzet van reguliere uren voor het onthaalonderwijs en de verdeling van de uren-leraar voor vervolgcaching. Minister, in de plenaire vergadering van 20 april 2016 en in de commissie Onderwijs van 16 juni 2016 kondigde u aan dat het onderzoek in september 2016 opgeleverd zou worden.

Minister, bent u bereid om verder te onderzoeken waar de leerlingen die uitstromen uit het Nederlandstalig onderwijs terecht komen?

Welke maatregelen wilt u verder nemen om de doorstroom naar het reguliere onderwijs te optimaliseren? 20 procent is toch niet weinig.

Welke maatregelen hebt u genomen en welke overweegt u nog te nemen om ervoor te zorgen dat de uren voor het onthaalonderwijs effectief worden benut en dat er een efficiënte verdeling van de vervolgcaching tot stand komt? Ik weet dat er na de bevraging in de plenaire vergadering een persbericht kwam dat er meer vervolgcaches werden aangeduid. Maar hoe is die verdeling dan geweest? Er waren toen immers vragen over de efficiënte verdeling.

Hebt u zicht op het verschil tussen de werking van OKAN-basisonderwijs en OKAN-secundair onderwijs en het effect daarvan op de kwaliteit van de integratie?

Hoe evalueert u het rendement van het onthaalonderwijs en de budgetten die daar tegenover staan?

Wanneer zal het onderwijskundig beleids- en praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek (OPBWO) naar het onthaalonderwijs opgeleverd worden?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Ik heb bij mijn administratie voor de laatste vijf schooljaren het percentage OKAN-leerlingen opgevraagd dat het schooljaar na OKAN in het secundair onderwijs niet meer terug te vinden was in het Vlaams leerplichtonderwijs. Tussen 2011-2012 en 2013-2014 daalde het percentage niet-teruggevonden OKAN-leerlingen van zo'n 25 naar zo'n 20 procent. Sindsdien blijft dit percentage ongeveer stabiel. We zitten nu aan 19,9 procent. Het was in 2013-2014 20,3 procent, dat verschil kun je niet significant noemen.

De kans is groot dat gewezen OKAN-leerlingen die uitstromen uit het Nederlandstalig onderwijs terug naar het buitenland zijn vertrokken. Aangezien de OKAN-leerlingen over zeer diverse nationaliteiten beschikken, is de kans niet denkbeeldig dat zij naar verschillende andere landen zijn getrokken. Het is niet haalbaar om van al deze landen met betrekking tot de individuele leerlingen gegevens te verkrijgen over de manier waarop die hun onderwijsloopbaan voortzetten.

Hoe kunnen we de doorstroom naar het regulier onderwijs optimaliseren? Sinds 1 september 2016 zijn de middelen fors verhoogd voor de begeleiding, ondersteuning en opvolging – dat is dus de vervolgschoolcoaching – van leerlingen die doorstromen van het onthaaljaar voor anderstalige nieuwkomers naar het vervolgonderwijs. Ook de berekeningswijze is gewijzigd: elke contactschool van een scholengemeenschap en elke school met OKAN buiten een scholengemeenschap ontvangt vanaf dit schooljaar 0,9 uren-leraar vervolgschoolcoaching per regelmatige leerling in OKAN. Deze uren-leraar worden berekend op basis van het aantal regelmatige leerlingen in OKAN op de laatste lesdag van februari van het voorgaande schooljaar. Daardoor zijn er in september 2016 176 extra vervolgschoolcoaches gestart. In 2017 voorzien we in 9,2 miljoen euro voor de vervolgschoolcoaches, net omdat deze Vlaamse Regering absoluut wil inzetten op de integratie van jongeren na het OKAN-jaar in een regulier schooltraject.

U weet dat vroeger de middelen voor de vervolgschoolcoaches werden toegekend aan de school waar de leerlingen het OKAN-jaar hadden gelopen. Dat had soms tot gevolg dat je OKAN-jaar liep in een school in gemeente A, en dan verhuisde je, en de school bleef de middelen krijgen voor de vervolgschoolcoaching, terwijl de leerling elders was. Dat is natuurlijk bijzonder vervelend voor de nieuwe school waar de leerling aankomt. Dat is nu op punt gezet, we hebben daar de best mogelijke maatregel genomen. Maar de budgetten zijn daardoor ook wel gestegen.

Met de verhoogde middelen komt er nu ook ruimte om in te zetten op expertise-opbouw en -overdracht in het vervolgonderwijs – ruimte die er voordien niet was. Na analyse van de resultaten zal ik nagaan in hoeverre we bijkomende maatregelen moeten nemen. Er is een onderwijskundig beleids- en praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek 'Cartografie en analyse van het onthaalonderwijs voor minderjarige anderstalige nieuwkomers (OKANS)'. Ik kom hier straks nog op terug. Het is wel belangrijk om te weten dat de datacollectie van dit onderzoek plaatsvond voor en aan het begin van de periode van de grote toestroom van vluchtelingen. Met bijvoorbeeld de verhoging van het aantal vervolgschoolcoaches werd geen rekening gehouden. Niet alle maatregelen die we extra hebben genomen, zullen in dat onderzoek zitten. Mogelijk is met een aantal maatregelen al tegemoetgekomen aan knelpunten die in het onderzoek zouden zijn vastgesteld.

Wat overwegen wij nog? U hebt mij ongeveer een jaar geleden een gelijkaardige vraag gesteld. Dat was een actuele vraag op 20 april 2016 over de doorlichting van het onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers. In mijn antwoord heb ik er toen op gewezen dat ik de doorlichtingsresultaten met de scholen zou bespreken en dat we naar aanleiding van de resultaten van het OBPWO-onderzoek zouden bekijken of een inperking van de vrije aanwending noodzakelijk zou zijn.

Wat de efficiënte verdeling van de uren-leraar voor vervolgschoolcoaching betreft, verwijs ik naar mijn antwoord op de vorige vraag.

In het basisonderwijs hebben de scholen een grote autonomie in de wijze waarop ze het onthaalonderwijs organiseren. De scholen kunnen hun leerlingengroepen immers zelf indelen. Zo kunnen de scholen ervoor kiezen om de anderstalige nieuwkomers op te nemen in een reeds bestaande klas of kunnen ze een aparte leerlingengroep met de anderstalige nieuwkomers maken of ze kunnen beide mogelijkheden combineren. De meeste basisscholen kiezen voor het semi-geïntegreerde model in een reguliere klas.

In het voltijds gewoon secundair onderwijs bestaat het onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers enerzijds uit een onthaaljaar – dat georganiseerd wordt als een afzonderlijk structuuronderdeel – en waarvan het leerprogramma zeer sterk gericht is op het verwerven van het Nederlands en op integratie en inburgering. U weet dat VRT-journaliste Brigitte Vermeersch een maand les gegeven heeft in zo'n OKAN-klas. Het is zeer interessant om haar ervaringen te horen.

Met het oog hierop werden de ontwikkelingsdoelen 'Nederlands voor nieuwkomers in de onthaalklas voor anderstalige nieuwkomers' ontwikkeld. Anderzijds omvat het onthaalonderwijs ook ondersteuning, begeleiding en opvolging van gewezen anderstalige nieuwkomers en expertise-overdracht en -opbouw in het regulier secundair onderwijs met betrekking tot gewezen anderstalige nieuwkomers, dat is de vervolgschoolcoaching. Het zijn twee verschillende organisatie-modellen die elk aansluiten bij de structuur en de praktijk van het onderwijs-niveau waarbij ze horen. Het organisatiemodel van het onthaalonderwijs is een van de aspecten die het voorwerp hebben gevormd van het OKANS-onderzoek. Het onderzoeksrapport heeft aanzienlijke vertraging opgelopen bij de data-collectie. Volgende week is er nog een finaal overleg met de onderzoekers. Daarna zal het onderzoek vrijgegeven worden en kan ik u de beleidsadviezen en de samenvatting die door het onderzoeksteam zijn opgesteld, bezorgen.

Ik heb mijn administratie gevraagd een uitvoerige reactie te geven op het onderzoek vanuit de praktijk die zij ervaren. Het is altijd goed om die twee zaken naast elkaar te leggen. Ik ben uiteraard ook bereid om te vragen aan het onderzoeksteam of zij de resultaten willen presenteren in de commissie Onderwijs. Het kan ook nuttig zijn dat onze OKAN-medewerkers daarbij zijn zodat we vanwege de administratie ook een reactie horen vanuit de schoolpraktijk.

Kortom, ik ben trots op ons OKAN-onderwijs en op de manier waarop scholen gereageerd hebben op de hele uitdaging inzake de vluchtelingenkinderen. Maar ik vind het zeker relevant dat als we kunnen bijsturen of verbeteren, we dat ook doen.

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): De reden waarom ik had gevraagd naar de uitstroom uit het regulier onderwijs en OKAN was omdat we met een te hoge ongekwalificeerde uitstroom zitten en er vaak wordt gezegd dat veel van die kinderen anderstalig zijn. Ik wou weten of er ook veel mensen uit het OKAN-onderwijs in die groep zitten. Blijkbaar valt dat moeilijk te definiëren. Mocht dat op één of andere manier gemeten kunnen worden zou dat wel interessant zijn.

In verband met de vervolgcoaches is het een goede zaak dat ook de verdeling daarvan of de wijze waarop ze worden ingezet, herzien is. Dat is inderdaad een zeer goed antwoord op de bezorgdheden die er waren in het veld.

Wat betreft de kwaliteit van de integratie, werken het basisonderwijs en het secundair onderwijs inderdaad op een andere manier. Ik wou weten of het ene

meer succesvol was dan het andere. U zei dat het aangepast was aan de leeftijdsgroep: voor de jongere kinderen is het semi-geïntegreerd. Ze nemen alles nog op een spontanere manier op, en dat hoort bij de wijze waarop we de taalkennis ontwikkelen. Voor de anderen gebeurt dat meer apart. Welke vorm is de meest succesvolle, of heeft het enkel met de leeftijd te maken?

We hebben ook een uitbreiding naar de kleuters, die gericht is op alle anderstalige kleuters. Op welke manier wordt dit gemonitord?

Ik vraag dit naar aanleiding van een gesprek dat ik onlangs had met een kleuterjuf in Merksem die heel veel anderstalige kinderen in haar klas had, en die uit de lucht viel toen ik vertelde dat voor elke anderstalige nieuwe kleuter in extra middelen wordt voorzien. Ik heb uiteraard gezegd dat ze daarvoor contact moest opnemen met haar directeur. Ik stelde me dan wel de vraag hoe dit wordt gemonitord. De middelen waren heel duidelijk voor taal bedoeld, ik denk dus dat daar niet veel anders mee kan gebeuren. Ik stelde me toch de vraag hoe we monitoren en evalueren dat het op een juiste manier terecht komt.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Mevrouw Krekels, ik zal zien wat ik op uw bijkomende vragen nog aan informatie kan geven. Wat werkt het best en wat niet? In het secundair onderwijs zou je kunnen overwegen om het te doen in dezelfde klasgroep. Dat kan misschien nog net in het eerste middelbaar, maar daarna kom je met zo'n uitwaaiing van studierichtingen dat dat onmogelijk is. We zien ook dat de niveaus van de kinderen zeer verscheiden zijn. In het lager onderwijs kun je dat nog enigszins opvangen. Maar als je in het secundair onderwijs een vijftienjarige hebt die niet heeft leren lezen of schrijven, of je hebt vijftienjarigen die een opleiding hebben gekregen in hun thuisland die even kwaliteitsvol is als de opleiding bij ons en die enkel nog de taal moeten aanleren, dan is dat een enorm verschil. Dat is geen waardeoordeel over capaciteiten van leerlingen, maar dat is gewoon een feitelijke vaststelling. Het is al een heel werk om te weten wat het niveau is van de leerlingen en hoe men ermee omgaat. De vervolgschoolcoaching is net bedoeld om die leerlingen goed te oriënteren doorheen hun verdere secundaireschoolcarrière.

Ik zal zien of we nog wat extra cijfers kunnen vinden, maar ik vrees dat dit vrij moeilijk zal zijn. Ik houd ook wel van de autonomie die scholen hebben om, afhankelijk van de schoolpopulatie, te kiezen voor het ene of het andere systeem, zeker in het lager onderwijs.

Wat betreft de vraag over het monitoren van de kleuters, hebben we gezegd dat een school voor elk anderstalig kleutertje 950 euro extra krijgt. De scholen moeten dat aanwenden voor taalinitiatie, en ze moeten daarover rapporteren. Er is wel soepelheid toegestaan in de manier waarop dat gebeurt om, in het kader van de operatie Tarra, geen overlast te creëren voor die 950 euro. Dat kan voor didactisch materiaal zijn, of voor allerlei zaken, maar de inspectie bekijkt dat sowieso.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Minister, ik heb min of meer het engagement gehoord om te wachten op die studie en die hier uitvoerig te bespreken. Ik heb ook het wedervaren van de VRT-journaliste wat gevolgd. Ze had een Facebook-pagina. Je kon er geregeld filmpjes bekijken en ze deelde er ervaringen. Je kunt heel goed zien dat heel wat leerkrachten met heel veel engagement, motivatie en betrokkenheid zeer veel inspanningen leveren. Ook de overheid heeft inderdaad extra geïnvesteerd met de vervolgscoaches en dergelijke. Langs de andere kant zien we dat wat de doorstroom van leerlingen uit het OKAN-onderwijs en het

vervolg van hun schoolcarrière betreft, die groep oververtegenwoordigd is in alle statistieken als het gaat over schooluitval, terechtkomen in de B-stroom enzovoort.

Ik was benieuwd wanneer het onderzoek zou worden opgeleverd. U zegt dat dat in de nabije toekomst zal zijn. We zitten er inderdaad al een tijdje op te wachten. Dan denk ik dat het de moeite loont om in detail te bekijken of er eventueel zaken nog beter kunnen om de efficiëntie nog te verhogen en te zien hoe het komt dat die twee zaken niet lijken te matchen: de ongelooflijke inspanningen en de schoolcarrières. Naar mij wordt verteld door het veld, haperen die schoolcarrières nog enorm en zijn er nog heel wat moeilijkheden op het terrein. Laat ons het engagement aangaan om de studie zeker te bespreken en eventueel nog wat stemmen te horen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.